

Īpašais ziņojums

***Natura 2000* tīkla pilna potenciāla īstenošanai jāiegulda vairāk darba**

4
1977 - 2017

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tālrunis: +352 4398-1

Uzziņām: eca.europa.eu/lv/Pages/ContactForm.aspx

Timekļa vietne: eca.europa.eu

Twitter: @EUAuditors

Plašāka informācija par Eiropas Savienību ir pieejama portālā *Europa* (<http://europa.eu>).

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2017

Print	ISBN 978-92-872-6944-7	ISSN 1831-0877	doi:10.2865/977	QJ-AB-17-001-LV-C
PDF	ISBN 978-92-872-6906-5	ISSN 1977-5717	doi:10.2865/538829	QJ-AB-17-001-LV-N
EPUB	ISBN 978-92-872-6877-8	ISSN 1977-5717	doi:10.2865/6077	QJ-AB-17-001-LV-E

© Eiropas Savienība, 2017
Atļauts reproducēt, norādot avotu.

Printed in Luxembourg

Īpašais ziņojums

***Natura 2000* tīkla pilna
potenciāla īstenošanai
jāiegulda vairāk darba**

(saskaņā ar LESD 287. panta 4. punkta otro daļu)

Eiropas Revīzijas palātas (ERP) īpašajos ziņojumos tiek atspoguļoti rezultāti, kas iegūti atsevišķu budžeta jomu vai vadības aspektu lietderības un atbilstības revīzijās. ERP atlasa un izstrādā šos revīzijas uzdevumus tā, lai tiem būtu pēc iespējas lielāka ietekme, konkrēti, tiek ņemts vērā risks, kādam pakļauta lietderība vai atbilstība, attiecīgo ienākumu un izdevumu apjoms, paredzamie notikumi, kā arī politiskās un sabiedrības intereses.

Šo ziņojumu pieņēma I revīzijas apakšpalāta, kuru vada ERP loceklis *Phil Wynn Owen* un kura revidē dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu. Revīziju vadīja ERP loceklis *Nikolaos Milionis*, viņam palīdzēja locekļa biroja vadītāja *Ioulia Papatheodorou*, biroja atašejs *Kristian Sniter*, atbildīgais vadītājs *Colm Friel*, darbuzdevuma vadītāja *Emese Fésűs* un darbuzdevuma vadītājas vietniece *Laure Gatter*. Revīzijas darba grupā strādāja *Rogelio Abarquero Grossi*, *Oana Dumitrescu*, *Florin-Alexandru Farcas*, *Paulo Faria*, *Maria Luisa Gómez-Valcárcel*, *Maria del Carmen Jimenez*, *Mircea-Cristian Martinescu*, *Aino Nyholm*, *Joachim Otto*, *Zoltán Papp*, *Anne Poulsen*, *Bruno Scheckenbach*, *Matteo Tartaggia*, *Diana Voinea*, *Anna Zalega*, *Dilyanka Zhelezarova* un *Paulina Zielinska-Sucecka*. Ziņojuma redaktors bija *Michael Pyper*.

No kreisās uz labo: *L. Gatter*, *P. Zielinska-Sucecka*, *J. Otto*, *O. Dumitrescu*, *C. Friel*, *F.-A. Farcas*, *E. Fésűs*, *M. Pyper*, *N. Milionis*, *D. Zhelezarova*, *A. Zalega*.

Punkts

Saīsinājumi

Glosārijs

I–VII Kopsavilkums

1–15 Ievads

1–5 **ES bioloģiskās daudzveidības stratēģija laikposmam līdz 2020. gadam**

6 **Natura 2000 tīkls**

7–15 **Natura 2000 organizācija**

7–12 Pienākumi

13–15 Finansējums

16–18 Revīzijas tvērumi un pieeja

19–78 Apsvērumi

19–39 **Dalībvalstis pietiekami labi nepārvaldīja Natura 2000 tīklu**

20–22 Koordinācija starp iestādēm un ieinteresētajām personām dalībvalstīs nebija pietiekami attīstīta

23–27 Vajadzīgos aizsardzības pasākumus dalībvalstīs bieži vien novilcināja vai pienācīgi nedefinēja

28–34 Apmeklētās dalībvalstīs nebija pienācīgi novērtējušas projektus, kuri ietekmē Natura 2000 teritorijas.

35–39 Komisija aktīvi pārraudzīja Natura 2000 īstenošanu

40–62 **ES līdzekļi nebija tik labi mobilizēti, lai atbalstītu Natura 2000 tīkla pārvaldību**

41–47 Prioritārās rīcības plānos Natura 2000 tīkla izmaksas nebija reāli izklāstītas

- 48–54 Dažādo 2014.–2020. gada ES fondu plānošanas dokumentos bija nepilnīgi atspoguļotas prioritārās rīcības plānos apzinātās vajadzības
- 55–62 ES finansēšanas shēmas nebija pietiekami pielāgotas *Natura 2000* teritoriju mērķiem
- 63–78 **Uzraudzības un ziņošanas sistēmas nespēja sniegt visaptverošu informāciju par *Natura 2000* tīkla efektivitāti**
- 64–68 *Natura 2000* tīklam nebija savas rezultātīvo rādītāju sistēmas
- 69–72 *Natura 2000* monitoringa plānu īstenošana nebija pienācīga
- 73–78 Nepilnīgi un nekonsekventi dati mazina dzīvotņu un sugu monitoringa efektivitāti
- 79–84 **Secinājumi un ieteikumi**

Pielikums

Komisijas atbilde

7. PP: Septītā pētniecības pamatprogramma

AI: attiecīgs izvērtējums

DP: darbības programma(s)

DSV: datu standartveidlapas

EJZF: Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds

ELFLA: Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai

ERAF: Eiropas Reģionālās attīstības fonds

ES: Eiropas Savienība

ESF: Eiropas Sociālais fonds

EVA: Eiropas Vides aģentūra

EZF: Eiropas Zivsaimniecības fonds

IKT: informācijas un komunikācijas tehnoloģijas

ĪADT: īpaši aizsargājama(s) dabas teritorija(s)

ĪAT: īpaši aizsargājamā(s) teritorija(s)

KBD: Konvencija par bioloģisko daudzveidību

KF: Kohēzijas fonds

KLP: kopējā lauksaimniecības politika

KNT: Kopienas nozīmes teritorija(s)

LAP: lauku attīstības programma

LIFE: *L'Instrument financier pour l'environnement* (finanšu instruments videi)

MVU: mazi un vidēji uzņēmumi

NVO: nevalstiska organizācija

PRP: prioritārās rīcības plāni

REFIT: Normatīvās atbilstības un izpildes programma

UNCBD: Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencija par bioloģisko daudzveidību

UNESCO: Apvienoto Nāciju Organizācijas Izglītības, zinātnes un kultūras organizācija

Aizsardzība: tādu pasākumu kopums, kas vajadzīgi, lai saglabātu vai atjaunotu dabiskās dzīvotnes un savvaļas faunas un floras sugu populācijas tām labvēlīgā statusā, kā definēts Dzīvotņu direktīvā¹.

Aizsardzības mērķi: vispārēji mērķi attiecībā uz sugām un/vai dzīvotņu veidiem, kam teritorija paredzēta; saskaņā ar tiem šī teritorija var palīdzēt saglabāt vai panākt labvēlīgu aizsardzības statusu šīm dzīvotnēm vai sugām valsts, biogeogrāfiskā reģiona vai ES līmenī.

Aizsardzības pasākumi un apsaimniekošanas plāni: pozitīvi, proaktīvi pasākumi, kuru mērķis ir sekmēt labvēlīga aizsardzības statusa panākšanu sugām/dzīvotnēm konkrētajā teritorijā. Kaut arī apsaimniekošanas plāni nav obligāti, tos visbiežāk izmanto, lai noteiktu teritoriju aizsardzības mērķus līdz ar pasākumiem, kas nepieciešami to sasniegšanai.

Attiecīgs izvērtējums: Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktā ir noteikts, ka katram plānam vai projektam, kas varētu nozīmīgi ietekmēt teritoriju, ir attiecīgi jāizvērtē tā ietekme, ievērojot teritorijas aizsardzības mērķus.

Bioloģiskā daudzveidība: ANO Konvencijas par bioloģisko daudzveidību (*UNCBD*) 2. pantā tā definēta kā “dzīvo organismu formu dažādību visās vidēs, tai skaitā sauszemes, jūras un citās ūdens ekosistēmās un ekoloģiskajos kompleksos, kuru sastāvdaļas tās ir; tā ietver daudzveidību sugas ietvaros, starp sugām un starp ekosistēmām”.

Dabiska dzīvotne: pilnībā vai daļēji dabiskas sauszemes vai ūdens platības, ko raksturo ģeogrāfiskas, abiotiskas un biotiskas iezīmes².

Datu standartveidlapa (DSV): veidlapa, kas sagatavota saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 4. panta 1. punktu nolūkā izveidot Kopienas nozīmes teritoriju sarakstu. Veidlapā reģistrē informāciju par katru teritoriju tādā formā, kādu Komisija noteikusi pēc vienošanās ar dalībvalstīm, tostarp teritorijas karti, tās nosaukumu, atrašanās vietu, lielumu un datus no valsts iestāžu novērtējuma par teritorijas relatīvo nozīmi direktīvā minētajām dzīvotnēm un sugām.

Ietekmes mazināšanas pasākumi: to mērķis ir samazināt vai pat novērst plāna vai projekta iespējami negatīvo ietekmi uz teritoriju. Šie pasākumi ir plāna vai projektu specifikāciju neatņemama sastāvdaļa³.

Īpaša aizsargājamā teritorija (ĪAT): zemes vai ūdens platība, kuru dalībvalstis izraudzījušās saskaņā ar Putnu direktīvas 4. pantu un kurā veic īpašus aizsardzības pasākumus, lai aizsargātu konkrētas putnu sugas un to dzīvotnes.

Īpaši aizsargājama dabas teritorija (ĪADT): dalībvalstu izraudzīta Kopienas nozīmes teritorija, kurā veic aizsardzības pasākumus, lai saglabātu dabiskās dzīvotnes un/vai sugu populācijas, kuru dēļ noteikts teritorijas īpašais statuss, vai lai atjaunotu to labvēlīgu aizsardzības statusu.

1 Padomes 1992. gada 21. maija Direktīva 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību, 1. pants (OV L 206, 22.7.1992., 7. lpp.).

2 Direktīva 92/43/EEK, 1. panta b) apakšpunkts.

3 Metodiski norādījumi par Biotopu (dzīvotņu) direktīvas 92/43/EEK 6. panta 4. punktu.

Kompensācijas pasākumi: kāda projekta vai plāna pasākumi, kuru mērķis ir precīzi kompensēt to negatīvo ietekmi uz attiecīgajām sugām vai attiecīgo dzīvotni, lai saglabātu *Natura 2000* tīkla vispārējo ekoloģisko vienotību. Kompensācijas pasākumus veic neatkarīgi no attiecīgā projekta (ietverot visus saistītos ietekmes mazināšanas pasākumus), un tos izmanto tikai kā "pēdējo iespēju", ja citi direktīvā paredzētie aizsardzības pasākumi nav efektīvi un ja projektu/plānu⁴, kam ir negatīva ietekme uz *Natura 2000* teritoriju, atļauj turpināt arī tādā gadījumā.

Kopienas nozīmes teritorija (KNT): teritorija, kas būtiski sekmē Dzīvotņu direktīvā minētas dabiskās dzīvotnes saglabāšanu labvēlīgā aizsardzības statusā vai šā statusa atjaunošanu. KNT arī var dot nozīmīgu ieguldījumu *Natura 2000* tīkla vienotībā un/vai būtiski sekmēt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu bioģeogrāfiskajā reģionā vai attiecīgos reģionos.

Lielle projekti: parasti ir lielapjoma infrastruktūras projekti transporta, vides un citās nozarēs, piemēram, kultūras, izglītības, enerģētikas vai informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) jomā. Ja šādu no Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) un/vai Kohēzijas fonda (KF) atbalstītu projektu kopējās izmaksas 2007.–2013. gada plānošanas periodā vides jomā bija vairāk nekā 25 miljoni EUR, bet citās jomās – 50 miljoni EUR, tad Eiropas Komisijai šie projekti bija jānovērtē un par tiem jāpieņem īpašs lēmums. Pirms liela projekta apstiprināšanas ir jāpārbauda tā saderība ar citām ES politikas jomām, tostarp ar *Natura 2000*. 2014.–2020. gada plānošanas periodā Komisijai palīdz neatkarīgi eksperti.

Natura 2000: pasaulē lielākais aizsargājamo dabas teritoriju tīkls, kas aptver 18 % no visas ES sauszemes teritorijas, kā arī ievērojamu daļu jūras teritoriju. *Natura 2000* galvenais elements ES stratēģijā bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumu izzušanas apturēšanai līdz 2020. gadam⁵. Šā tīkla mērķis ir saglabāt attiecīgos dabisko dzīvotņu veidus un sugu dzīvotnes vai piemērotā gadījumā atjaunot to labvēlīgo aizsardzības statusu dabiskās izplatības areālā⁶.

Noplicināšanās: Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punktā un Putnu direktīvas 4. panta 4. punktā teikts, ka dalībvalstīm jāveic attiecīgi pasākumi, lai novērstu dabisko dzīvotņu un sugu dzīvotņu noplicināšanos, kā arī traucējumus sugām *Natura 2000* teritorijās.

Pārkāpuma procedūra: Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 258. pantā Komisijai, kas uzrauga Līgumu ievērošanu, ir piešķirtas pilnvaras ierosināt tiesvedību pret dalībvalsti, kura nepilda savus ES tiesību aktos paredzētos pienākumus.

Pārskats par dabas stāvokli: reizi sešos gados dalībvalstīm ir jāziņo Eiropas Komisijai par to teritorijās pārstāvēto un saskaņā ar dabas direktīvām⁷ aizsargājamo sugu un dzīvotņu aizsardzības statusu. Pēc tam Komisija ar Eiropas Vides aģentūras palīdzību datus apkopo, lai zinātu, kā šīm dzīvotnēm un sugām klājas visā ES. Rezultātus Komisija publicē ziņojumā "Pārskats par dabas stāvokli Eiropas Savienībā".

4 Metodiski norādījumi par Biotopu (dzīvotņu) direktīvas 92/43/EEK 6. panta 4. punktu, 2007./2012., Eiropas Komisija.

5 Īpašais ziņojums Nr. 12/2014 "Vai ERAF efektīvi finansē projektus, kas paredzēti tiešai bioloģiskās daudzveidības veicināšanai saskaņā ar ES bioloģiskās daudzveidības stratēģiju laikposmam līdz 2020. gadam" (<http://eca.europa.eu>).

6 Direktīva 92/43/EEK, 3. pants.

7 Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 30. novembra Direktīvas 2009/147/EK par savvaļas putnu aizsardzību (Putnu direktīva) (OV L 20, 26.1.2010., 7. lpp.) 12. pantu un Dzīvotņu direktīvas 17. pantu.

Prioritārās rīcības plāns (PRP): plānošanas līdzeklis, kas prasīts Dzīvotņu direktīvas 8. panta 4. punktā. Tā galvenais mērķis ir sniegt apkopojumu par pasākumiem, kas vajadzīgi *Natura 2000* tīkla īstenošanai, sasaistot tos ar atbilstošajiem ES līdzekļiem un precizējot to finansēšanas vajadzības⁸.

REFIT un atbilstības pārbaude: Komisija ir sākusi Normatīvās atbilstības un izpildes programmu (*REFIT*), kas ir daļa no tās lietpratīga regulējuma politikas. Mērķis ir vienkāršot ES tiesību aktus un samazināt regulatīvās izmaksas, tādējādi sekmējot skaidru, stabilu un prognozējamu tiesisko regulējumu. Šīs programmas pirmajos posmos Komisija ir caurskatījusi visu ES tiesību aktu kopumu un nolēmusi par turpmākiem pasākumiem; viens no tiem ir "atbilstības pārbaude", kas paredz visaptverošu politikas izvērtēšanu, lai secinātu, vai politikas nozares regulējums ir "mērķim atbilstošs".

Sugas aizsardzības statuss: Dzīvotņu direktīvas 1. panta i) apakšpunktā sugas aizsardzības statuss ir definēts kā "uz attiecīgo sugu iedarbojošos ietekmju kopums, kas ilgtermiņā var ietekmēt šīs sugas populāciju izplatību" konkrētā teritorijā. Aizsardzības statusu uzskata par labvēlīgu, ja:

- o attiecīgo sugu populācijas dinamikas dati liecina, ka ilgtermiņā suga sevi atražo un ir dzīvotspējīga konkrētās dabiskās dzīvotnes sastāvdaļa,
- o sugas dabiskās izplatības areāls nav samazinājies un, šķiet, ka tas nemazināsies arī tuvākajā laikā, un
- o biotops ir un, šķiet, ka arī turpmāk būs pietiekami plašs tās populāciju ilglaicīgai uzturēšanai.

⁸ "Financing Natura 2000, Investing in Natura 2000: Delivering benefits for nature and people" ["*Natura 2000* finansēšana. Ieguldījums *Natura 2000* – ieguvumi dabai un cilvēkiem"], SEC(2011) 1573 final, 12.12.2011., 11. lpp.

I

Bioloģiskās daudzveidības zudums ir viena no galvenajām vides problēmām, ar ko ES sastopas. ES stratēģijā laikposmam līdz 2020. gadam svarīgs elements bioloģiskās daudzveidības zuduma apturēšanai un dzīvotņu un sugu stāvokļa uzlabošanai ir *Natura 2000* tīkls, kas izveidots saskaņā ar Putnu direktīvu un Dzīvotņu direktīvu. Šīs direktīvas sniedz vienotu satvaru dabas aizsardzībai dalībvalstīs. *Natura 2000* tīkls, kas aptver vairāk nekā 18 % no ES zemes platības un aptuveni 6 % no ES jūras platības, visā Eiropā iekļauj vairāk nekā 27 000 teritorijas, kurās aizsargā dažādas dzīvotnes un sugas. Sociālekonomiskas darbības *Natura 2000* teritorijās nav aizliegtas, bet dalībvalstīm ir jānodrošina, lai nenotiktu teritoriju noplicināšanās, un jāveic vajadzīgie aizsardzības pasākumi, lai saglabātu aizsargājamo sugu un dzīvotņu labvēlīgu aizsardzības statusu vai lai to atjaunotu.

II

Mūsu revīzijas mērķis bija atbildēt uz jautājumu: "Vai *Natura 2000* tīkls ir pienācīgi īstenots?" Tas ietvēra pārbaudes par to, vai tīkls tika pienācīgi pārvaldīts, finansēts un uzraudzīts. Revīzijas darbu Palāta veica Komisijā un piecās dalībvalstīs, aptverot lielāko daļu Eiropas bioģeogrāfisko reģionu. Revidenti apmeklēja 24 *Natura 2000* teritorijas, aptaujāja dalībvalstis un apspriedās ar dažādām ieinteresēto personu grupām.

III

Atzīstot lielo nozīmi, kāda bioloģiskās daudzveidības aizsardzībā ir *Natura 2000*, mēs secinājām, ka *Natura 2000* tīkls nav īstenots tā, lai izmantotu visu tā potenciālu. Dalībvalstīm ir nozīmīgi jāvirzās uz priekšu un Komisijai ir jāiegulda vairāk darba, lai labāk sekmētu ES 2020. gada bioloģiskās daudzveidības stratēģijas vērienīgo mērķu sasniegšanu.

IV

Dalībvalstis nebija pietiekami labi pārvaldījušas *Natura 2000* tīklu. Koordinācija starp attiecīgajām iestādēm, ieinteresētajām personām un kaimiņos esošajām dalībvalstīs nebija pietiekami attīstīta. Vajadzīgie aizsardzības pasākumi bieži vien kavējās vai nebija pienācīgi definēti. Apmeklētās dalībvalstīs nebija pienācīgi novērtējušas projektus, kuri ietekmē *Natura 2000* teritorijas. Kaut arī Komisija aktīvi pārraudzīja to, kā dalībvalstis īsteno *Natura 2000*, tās norādījumu izplatīšana dalībvalstīm varēja būt labāka. Komisija bija apstrādājusi lielu skaitu sūdzību saistībā ar *Natura 2000*, parasti atrodot risinājumus ar kopā dalībvalstīm, taču attiecīgos gadījumos tā bija sākusi arī pārkāpuma procedūras.

V

ES līdzekļi nebija tik labi mobilizēti, lai atbalstītu *Natura 2000* tīkla pārvaldību. ES pieeja *Natura 2000* tīkla īstenošanas finansēšanai ir bijusi: izmantot esošos ES fondus. Šo fondu izmantošana tīkla finansēšanai ir dalībvalstu pārziņā. Mēs secinājām, ka trūkst ticamas informācijas par tīkla izmaksām un par tā vajadzībām, kas jāfinansē no ES budžeta. Prioritārās rīcības plāni (PRP) sniedza nepilnīgu priekšstatu par faktisko ES finansējumu līdz 2013. gadam un par plānotajiem līdzekļu piešķirumiem 2014.–2020. gadam. Teritoriju līmenī apsaimniekošanas plāni reti iekļāva izsmeļošus izmaksu novērtējumus. Tīkla finansēšanai izmantoto dažādo ES fondu (it īpaši ELFLA un ERAF) 2014.–2020. gada plānošanas dokumentos finansēšanas vajadzības bija atspoguļotas nepilnīgi, un Komisijas rīcība šo trūkumu novēršanai nebija strukturēta. ES finansēšanas shēmas nebija pietiekami pielāgotas *Natura 2000* teritoriju mērķiem.

VI

Ar *Natura 2000* saistītās uzraudzības un ziņošanas sistēmas nespēja pienācīgi sniegt visaptverošu informāciju par tīkla efektivitāti. Nebija īpašas rezultātīvo rādītāju sistēmas, kas attiektos uz ES līdzekļu izmantošanu tīkla finansēšanai. Rādītāji eksistēja finansēšanas programmas līmenī (piemēram, ELFLA), taču tie bija saistīti ar vispārīgiem bioloģiskās daudzveidības mērķiem un vairāk vērsti uz tiešajiem rezultātiem, nevis uz *Natura 2000* tīkla saglabāšanas darbību koprezultātu. Teritoriju līmenī apsaimniekošanas dokumentos bieži vien nebija iekļauti monitoringa plāni; arī gadījumos, kad plāni bija iekļauti, tie nebija pietiekami detalizēti vai ar noteiktu termiņu. Datu standartveidlapas, kurās reģistrēti teritoriju raksturojošie pamatdati, monitoringa darbību rezultātā parasti nebija atjauninātas. Dati, kurus dalībvalstis sniedza Komisijas periodiskajam pārskatam par dabas stāvokli, liecināja par aizsardzības statusa tendencēm, taču pārāk bieži bija nepilnīgi, un to salīdzināmība joprojām bija problēma.

VII

Mēs esam sagatavojuši vairākus ieteikumus Komisijai un dalībvalstīm; to mērķis ir panākt dabas direktīvu pilnīgu īstenošanu, darīt skaidrāku *Natura 2000* finansēšanas un uzskaites sistēmu un labāk izmērīt ar *Natura 2000* sasniegtos rezultātus.

ES bioloģiskās daudzveidības stratēģija laikposmam līdz 2020. gadam

01

Bioloģiskā daudzveidība ir saistīta ar dzīvības daudzveidību uz planētas. Bioloģiskā daudzveidība ir nepieciešama veselīgu ekosistēmu saglabāšanai – tā nodrošina mums dabas pamatresursus un pakalpojumus, kas vajadzīgi labai dzīves kvalitātei. Eiropas Komisija 2011. gada maijā pieņēma stratēģiju, kuras mērķis ir "līdz 2020. gadam apturēt bioloģiskās daudzveidības izzušanu un ekosistēmu pakalpojumu degradāciju Eiropas Savienībā un atjaunot tos, ciktāl reāli iespējams, vienlaikus palielinot ES ieguldījumu, lai novērstu bioloģiskās daudzveidības izzušanu visā pasaulē"⁹. Šo stratēģiju pieņēma pēc tam, kad ES nebija izdevies sasniegt 2010. gada bioloģiskās daudzveidības mērķi, kaut arī bija izstrādāts detalizēts rīcības plāns. ES bioloģiskās daudzveidības stratēģija laikposmam līdz 2020. gadam ir saskaņota ar saistībām, kuras ES vadītāji uzņēmas 2010. gada martā desmitajā Konvencijas par bioloģisko daudzveidību Pušu konferencē, kas notika Nagojā¹⁰.

02

Lai sasniegtu pamatmērķi apturēt bioloģiskās daudzveidības izzušanu līdz 2020. gadam, ES bioloģiskās daudzveidības stratēģija paredz sešus darbības mērķus, kas ietver 20 darbības. Mūsu ziņojuma uzmanības centrā ir pirmais mērķis, kas saistīts ar "Natura 2000 tīklu" un pilnīgu Putnu direktīvas¹¹ un Dzīvotņu direktīvas¹² īstenošanu (zināmas kā dabas direktīvas). Ar šīm direktīvām izveidoja Natura 2000 tīklu kā "saskaņotu Eiropas ekoloģisko tīklu, kurā apvienotas īpaši aizsargājamas dabas teritorijas"¹³, lai minētos dabisko dzīvotņu veidus un sugu dzīvotnes saglabātu vai attiecīgā gadījumā atjaunotu to labvēlīgo aizsardzības statusu dabiskās izplatības areālā. ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijas laikposmam līdz 2020. gadam pirmā mērķa nolūks ir "apturēt ES dabas aizsardzības tiesību aktu aptverto sugu un dzīvotņu stāvokļa pasliktināšanos un panākt to stāvokļa ievērojamu un izmērāmu uzlabošanos, lai līdz 2020. gadam sasniegtu to, ka salīdzinājumā ar pašreizējo situāciju i) par 100 % vairāk dzīvotņu novērtējumu un par 50 % vairāk sugu novērtējumu, ko veic saskaņā ar Dzīvotņu direktīvu, liecina par labāku aizsardzības statusu un ii) par 50 % vairāk sugu novērtējumu, ko veic saskaņā ar Putnu direktīvu, liecina par drošu vai labāku stāvokli". Šā pirmā mērķa sasniegšanai paredzētas četras turpmāk minētās darbības:

- pabeigt Natura 2000 tīkla izveidi un nodrošināt tā labu pārvaldību;
- nodrošināt adekvātu finansējumu Natura 2000 teritorijām;
- palielināt ieinteresēto personu izpratni un iesaistīšanos un uzlabot noteikumu izpildi;
- uzlabot un racionalizēt uzraudzību un ziņošanu.

- 9 "Mūsu dzīvības garantija, mūsu dabas kapitāls – bioloģiskās daudzveidības stratēģija līdz 2020. gadam", COM(2011) 244 galīgā redakcija, 3.5.2011., 2. lpp.
- 10 Lēmums, ko Konvencijas par bioloģisko daudzveidību Pušu konference pieņēma savā desmitajā sanāksmē, X/2. Stratēģiskais bioloģiskās daudzveidības plāns 2011.–2020. gadam un Aiči mērķi bioloģiskās daudzveidības jomā, UNEP/CBD/COP/DEC/X/2, 29.10.2010.
- 11 Direktīva 2009/147/EK.
- 12 Direktīva 92/43/EEK.
- 13 Direktīva 92/43/EEK, 3. pants.

03

ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijas starposma pārskatīšanā, ko Komisija publicēja 2015. gada oktobrī, secināts, ka, neraugoties uz to, ka kopš 2011. gada, īstenojot darbības saskaņā ar pirmo mērķi, ir sasniegts daudz, galvenie izaicinājumi joprojām ir *Natura 2000* tīkla jūras elementa pabeigšana, *Natura 2000* teritoriju efektīvas apsaimniekošanas nodrošināšana un *Natura 2000* tīkla atbalstam vajadzīgā finansējuma garantēšana.

04

Turklāt nesēnākajā Komisijas ziņojumā¹⁴ par Putnu direktīvas un Dzīvotņu direktīvas aptverto biotopu un sugu saglabāšanās stāvokli un tā attīstības tendencēm Komisija secināja, ka "ir skaidri redzams, ka *Natura 2000* tīklam ir būtiska nozīme nelabvēlīgā saglabāšanās stāvoklī esošo biotopu un sugu stabilizēšanā, īpaši tad, ja vajadzīgie saglabāšanas pasākumi ir īstenoti pietiekamā apmērā. (...) Tomēr kopumā sugu un biotopu stāvoklis Eiropas Savienībā 2007.–2012. gada laikposmā nav būtiski mainījies, daudzu biotopu un sugu saglabāšanās stāvoklis ir nelabvēlīgs un ievērojamā daļā no tiem turpina pasliktināties."

05

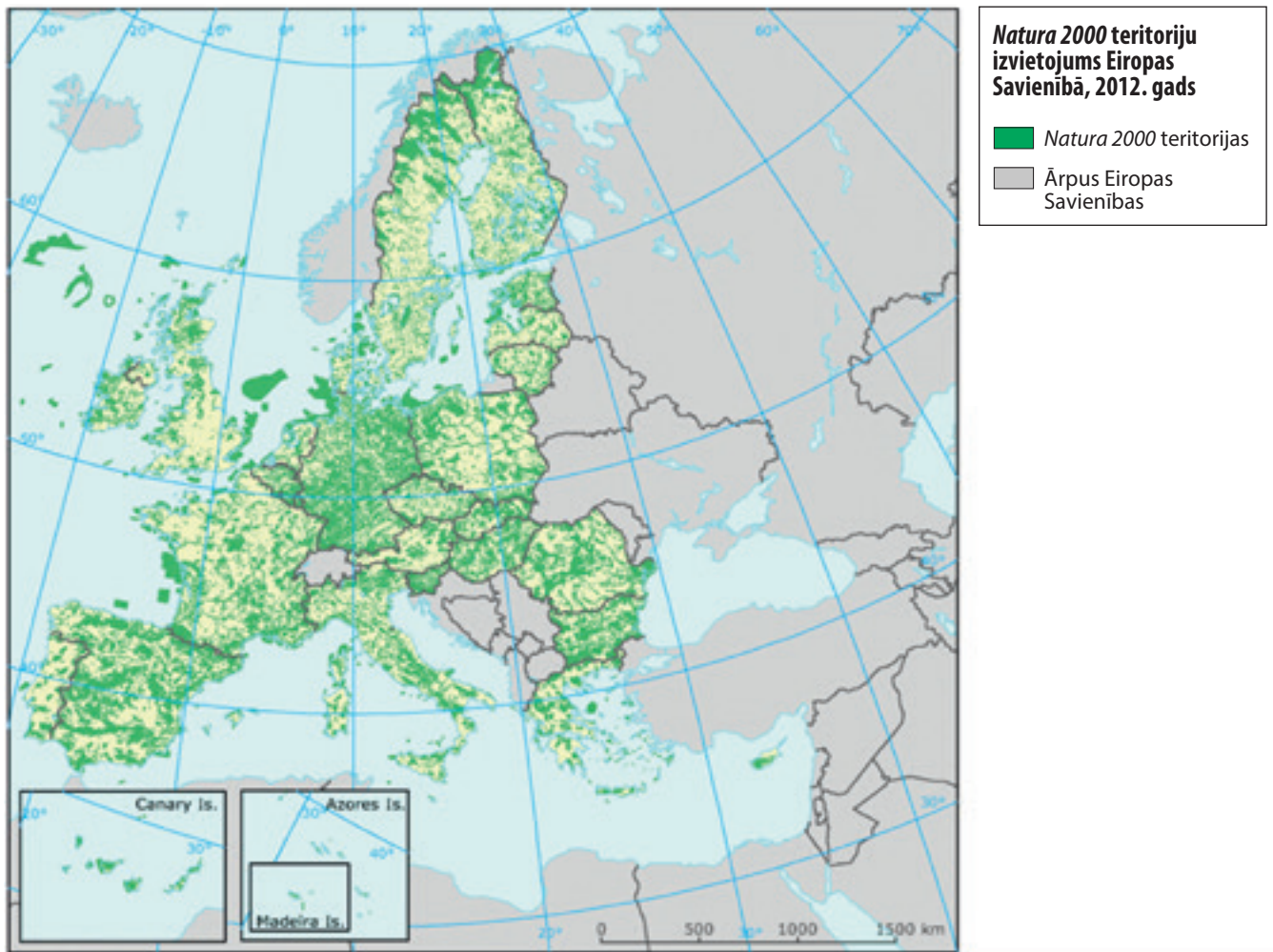
Kā daļu no savas Normatīvās atbilstības un izpildes programmas (*REFIT*) Komisija 2014. gada februārī sāka "atbilstības pārbaudi", lai novērtētu, cik efektīvi un būtiski ir tiesību akti dabas jomā. Komisija 2015. gada 20. novembrī organizēja konferenci, kurā konsultanti iepazīstināja ar saviem provizoriskajiem konstatējumiem¹⁵, taču līdz mūsu revīzijas darba pabeigšanai 2016. gada septembrī Komisijas atbilstības pārbaude nebija pabeigta. Šie provizoriskie konstatējumi liecināja, ka, neraugoties uz *Natura 2000* īstenošanā sasniegto nozīmīgo progresu, lielāka virzība bija jāpanāk tādās jomās, kā aizsardzības pasākumu izstrāde un adekvāti finansēšanas mehānismi.

Natura 2000 tīkls

06

Natura 2000 tīkls¹⁶ ir ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijas centrālais elements. Putnu direktīva un Dzīvotņu direktīva sniedz vispārēju ES satvaru, kas nosaka dabas aizsardzības standartus dalībvalstīs. Tīkls aptver Kopienas nozīmes teritorijas, kas dalībvalstīm jāizraugās kā īpaši aizsargājamas dabas teritorijas ne vēlāk kā sešus gadus pēc tam, kad tās saskaņā ar Dzīvotņu direktīvu noteiktas par Kopienas nozīmes teritorijām. Tas iekļauj arī īpašas aizsargājamās teritorijas, kas klasificētas saskaņā ar Putnu direktīvu. *Natura 2000* tīkls aptver vairāk nekā 18 % no ES zemes platības un aptuveni 6 % no ES jūras platības. Tajā ir 27 000 teritoriju (sk. **1. izcēlumu**), tā platība ir vairāk nekā viens miljons kvadrātkilometru zemes un ūdens¹⁷ (sk. **1. attēls**).

- 14 Komisijas ziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam, Pārskats par dabas stāvokli Eiropas Savienībā, COM(2015) 219 final, 20.5.2015. Šajā pārskatā apkopots Eiropas Vides aģentūras detalizētais ziņojums: EVA Tehniskais ziņojums Nr. 2/2015 "Pārskats par dabas stāvokli Eiropas Savienībā: sagatavots pēc ziņojumiem par dabas direktīvu īstenošanu 2007.–2012. gadā" (<http://www.eea.europa.eu/publications/state-of-nature-in-the-eu>).
- 15 *Evaluation Study to support the Fitness Check of the Birds and Habitats Directives, DRAFT – Emerging Findings* [Novērtējuma pētījums par atbilstības pārbaudi Putnu direktīvai un Dzīvotņu direktīvai – konstatētie fakti (projekts)], 2015. gada 20. novembra Atbilstības pārbaudes konferencei.
- 16 Šajā ziņojumā ar "*Natura 2000*" saprot *Natura 2000* teritoriju tīklu, kas minēts Direktīvas 92/43/EEK 3. panta 1. punktā.
- 17 *Natura 2000* barometrs, Eiropas Komisija, 2016. gada jūlijs.

Natura 2000 teritorijas Eiropas Savienībā

Piezīme. Pārskata periodā (2012. gadā) nav iekļautas teritorijas, kas nāca klāt, kad 2013. gadā Eiropas Savienībai pievienojās Horvātija.

Avots: Eiropas Vides aģentūras Tehniskais ziņojums Nr. 2/2015 "Pārskats par dabas stāvokli Eiropas Savienībā", 120. lpp.

Kas ir Natura 2000 teritorijas?

Eiropā ir liela klimata, ainavas un augu dažādība un tādējādi augsts bioloģiskās daudzveidības līmenis. *Natura 2000* ir attiecīgi dažādots Eiropas teritoriju tīkls, kur dabiskās dzīvotnes un sugas Eiropas Savienībā tiek aizsargātas. Tīkls aizsargā aptuveni 230 dabisko dzīvotņu veidus un gandrīz 1200 dzīvnieku un augu sugas, kas atzītas par nozīmīgām visā Eiropā, kā arī aptuveni 200 putnu sugas. Sākot no nelielām teritorijām, ko veido pazemes alas, līdz plašām teritorijām, ko sedz vairākus tūkstošus hektāru lieli meži, no ličiem līdz neskartās dabas platībām, lauksaimniecības zemēm, senām brīvdabas raktuvēm vai militārām bāzēm – *Natura 2000* teritoriju lielums un īpatnības var ievērojami atšķirties.

Daudzas teritorijas ir aizsargātas saskaņā ar Putnu direktīvu un Dzīvotņu direktīvu, bet liela daļa no tām ir aizsargātas arī ar citiem valsts vai starptautiskiem statusa apzīmējumiem, piemēram, kā nacionālie parki vai Apvienoto Nāciju Organizācijas Izglītības, zinātnes un kultūras organizācija (*UNESCO*) biosfēras rezervāti.

Kopumā 46 % no *Natura 2000* tīkla klāj meži, 38 % – agroekosistēmas un 11 % – zālāju ekosistēmas; 16 % – virsāju un krūmāju ekosistēmas, 11 % – mitrāji un ezeri, arī upes un piekrastes ekosistēmas ir daļa no tīkla¹⁸. Plašāka informācija par šādu teritoriju skaitu un platību katrā dalībvalstī ir sniegta **pielikuma 1. tabulā**.

1. fotoattēls. Sikspārņu dzīvotne

2. fotoattēls. Lāču dzīvotne

Avots: ERP, sikspārņu dzīvotne 1. teritorijā, Polijā, un brūno lāču dzīvotne 3. teritorijā, Rumānijā.

18 EVA ziņojums Nr. 5/2012 "*Protected areas in Europe – an overview*" ["Apskats par aizsargājamām teritorijām Eiropā"], 77. lpp. (<http://www.eea.europa.eu/publications/protected-areas-in-europe-2012>). Jāņem vērā, ka dažādās klasifikācijās, ko izmanto apzīmēšanai, ekosistēmu veidiem pārklājas. Piemēram, dažas zālāju ekosistēmas ir arī agroekosistēmas. Tas nozīmē, ka vienkāršas summēšanas rezultātā dažas platības tiktu saskaitītas divreiz.

Natura 2000 organizācija

Pienākumi

07

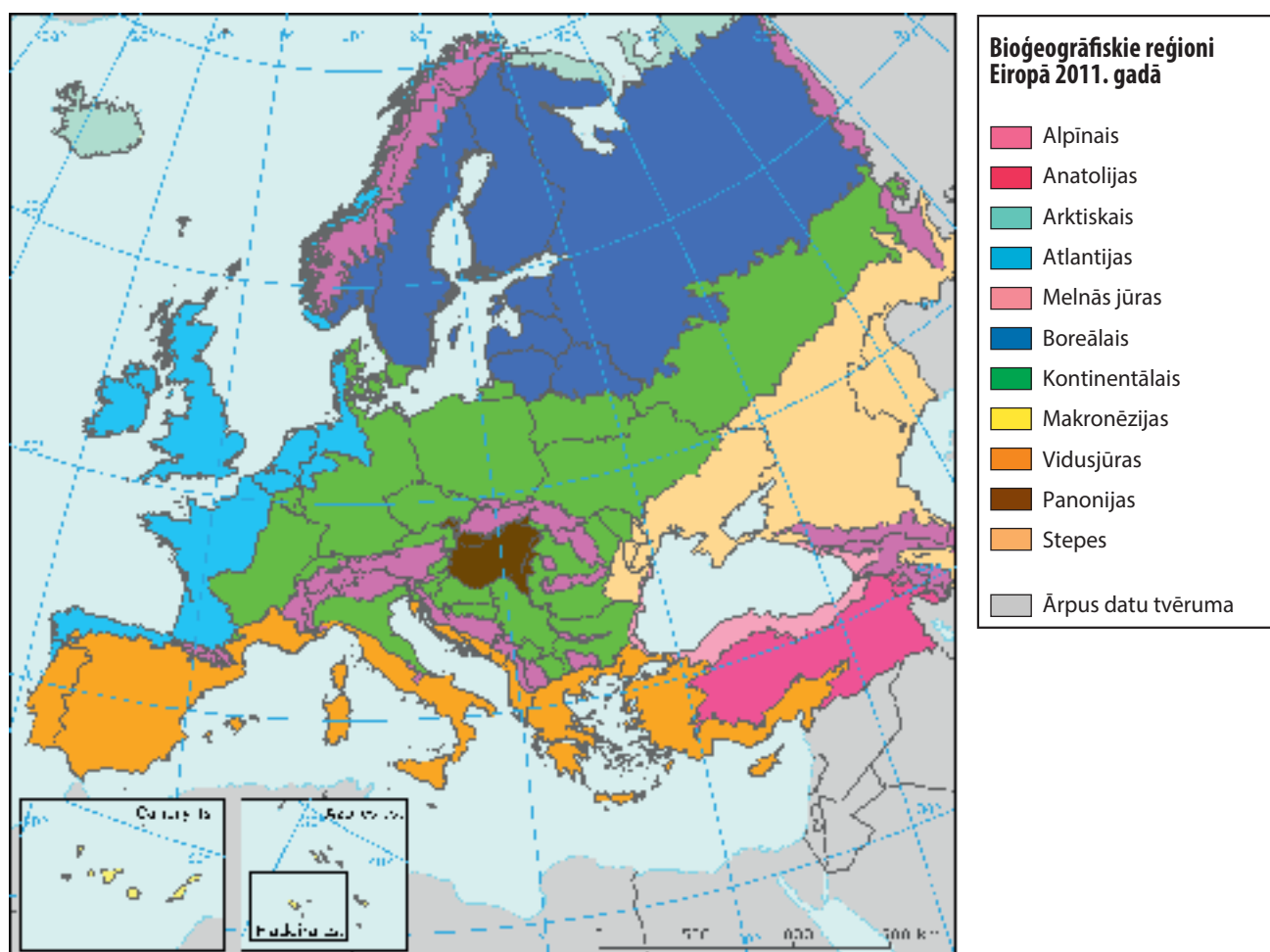
Komisija pārrauga, kā dalībvalstis īsteno Putnu direktīvu un Dzīvotņu direktīvu. Kad Komisija apstiprināja dalībvalstu finansēšanas programmas ES fondiem 2014.–2020. gada periodā, tā pārbaudīja, cik lielā mērā ierosinātie pasākumi un finansējums atbilda *Natura 2000* tīkla vajadzībām un mērķiem, kā aprakstīts prioritārās rīcības plānos (PRP). Komisija izdod norādījumus, lai palīdzētu dalībvalstīm īstenot *Natura 2000* tīklu. Tā organizē bioģeogrāfisko procesu kā sadarbības forumu, kas aptver dažādus bioģeogrāfiskus reģionus¹⁹ (sk. **2. attēlu**) un ietver seminārus, darbseminārus un sadarbības pasākumus. Komisija arī apstrādā sūdzības, kas attiecas uz direktīvu īstenošanu un teritoriju apsaimniekošanu dalībvalstīs. Ja dalībvalsts nepilda dabas direktīvās noteiktos pienākumus, Komisija var ierosināt pārkāpuma procedūru pret šo dalībvalsti.

08

Eiropas Vides aģentūra (EVA) un tās Eiropas Bioloģiskās daudzveidības tematisks centrs Komisijai sniedz tehnisko un zinātnisko atbalstu attiecībā uz *Natura 2000* teritoriju apzīmēšanu, sniedzot informāciju par tīklu ar *Natura 2000* uzziņu portāla starpniecību (tā ir datubāze, kurā uzkrāta informācija par katru konkrēto teritoriju datu standartveidlapas (DSV) formā). EVA 2015. gadā izdeva otro pārskatu par dabas stāvokli, kas aptvēra sešu gadu periodu no 2007. līdz 2012. gadam (ieskaitot). Šajā pārskatā²⁰, kas balstās uz informāciju, kuru oficiāli paziņojušas dalībvalstis saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 17. pantu un Putnu direktīvas 12. pantu, sniegts visaptverošs apskats par direktīvās minēto aizsargājamo sugu un dzīvotņu saglabāšanās stāvokli un tendencēm. Lai izstrādātu norādījumus par to, kā jāziņo, Aģentūra sadarbojas ar citiem ekspertiem no Komisijas un dalībvalstīm.

- 19 Eiropā ir 11 atzīti bioģeogrāfiski reģioni, un deviņi no tiem atrodas ES. Tos izmanto, lai aprakstītu dzīvotņu veidus un sugas, kas dažādās zemēs dzīvo līdzīgos apstākļos, un šie reģioni ir: Alpīnais, Anatolijas, Arktiskais, Atlantijas, Melnās jūras, Boreālais, Kontinentālais, Makronēzijas, Vidusjūras, Panonijas un Stepes reģions.
- 20 EVA Tehniskais ziņojums Nr. 2/15. Komisija apkopojā šo ziņojumu pati savā ziņojumā "Pārskats par dabas stāvokli".

Bioģeogrāfiskie reģioni Eiropā

Avots: Eiropas Vides aģentūra (<http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/figures/biogeographical-regions-in-europe-1>).

09

Dalībvalstis atbild par *Natura 2000* teritoriju tīkla izveidi, pārvaldību un finansēšanu. Tām ir jāizveido un jāīsteno aizsardzības pasākumi, lai saglabātu aizsargājamo dzīvotņu un sugu labvēlīgu aizsardzības statusu vai lai to atjaunotu. Tas nozīmē, ka ir jāizvairās ievērojami traucēt aizsargājamās sugas un jācenšas nepieļaut aizsargājamo dzīvotņu noplicināšanos, kuru aizsardzībai teritorijām ir noteikts īpašs statuss. Pienākums veikt dzīvotņu un sugu aizsardzības statusa monitoringu var būt uzticēts vai nu valsts iestādei (kā tas ir Francijā, Rumānijā un Polijā), vai arī deleģēts reģionālām iestādēm (kā Vācijā un Spānijā).

10

Katram projektam, kam atsevišķi vai kopā ar citiem projektiem varētu būt nozīmīga ietekme uz *Natura 2000* teritoriju ("kumulatīva ietekme"), jāveic "attiecīgs izvērtējums"²¹, lai noteiktu, kā tas ietekmēs teritoriju, ievērojot šīs teritorijas aizsardzības mērķus. Ietekmes mazināšanas pasākumi, kas samazina negatīvo ietekmi uz vidi, parasti ir iekļauti projektā, un to pārbaude ir daļa no novērtējuma. Ja kompetentās iestādes ir apmierinātas, tās var nolemt, ka projektam nebūs negatīvas ietekmes uz attiecīgās teritorijas viengabalainību.

3. fotoattēls. Pasākums ar nolūku mazināt ietekmi uz savvaļas dzīvniekiem

Avots: ERP, piemērs ietekmes mazināšanas pasākumam, kas ļauj savvaļas dzīvniekiem pa tuneli nokļūt automaģistrāles otrā pusē, 2. teritorija, Rumānija.

21 Direktīva 92/43/EEK, 6. panta 3. punkts.

11

Ārkārtas situācijā plānu vai projektu var atļaut īstenot arī negatīva novērtējuma gadījumā, ja nav alternatīvu risinājumu un ja uzskata, ka šis plāns vai projekts ir sevišķi svarīgs sabiedrības interesēm. Šādos gadījumos dalībvalstij jāveic pienācīgi kompensācijas pasākumi, lai izlīdzinātu ietekmi uz vidi un nodrošinātu *Natura 2000* tīkla kopējās vienotības aizsardzību. Tai arī jāinformē Komisija par veiktajiem kompensācijas pasākumiem.

12

Parasti Komisija nepiedalās projektu apstiprināšanā, izņemot lielos projektus, kurus līdzfinansē no ES, jo par tiem dalībvalstis iesniedz priekšlikumus Komisijai²². Lielie projekti parasti ir lielapjoma infrastruktūras projekti transporta, vides un citās nozarēs, piemēram, kultūras, izglītības, enerģētikas u. c. jomās. Ja kopējās izmaksas šādiem projektiem, kas 2007.–2013. gada plānošanas periodā saņēma Eiropas Reģionālās attīstības fonda un/vai Kohēzijas fonda atbalstu, bija lielākas par 25 miljoniem EUR (vides projektiem) un 50 miljoniem EUR (citās jomās), tiem bija vajadzīgs novērtējums un Eiropas Komisijai par tiem bija jāpieņem īpašs lēmums. Pirms lielo projektu apstiprināšanas ir jāpārbauda to saderība ar citām ES politikas jomām, tostarp ar *Natura 2000*. Komisija arī novērtē īpašos pasākumus, kas iekļauti projektā, lai mazinātu vai novērstu negatīvo ietekmi uz *Natura 2000* teritorijām. Komisija var veikt turpmākas pārbaudes par ietekmes mazināšanas pasākumu īstenošanu. Priekšlikumos ir jāiekļauj analīze par lielā projekta ietekmi uz vidi, tostarp ar *Natura 2000* saistītie aspekti. Komisija izvērtē lielo projektu, tā saderību ar attiecīgās darbības programmas prioritātēm, tā ieguldījumu saistībā ar minēto prioritāšu mērķu sasniegšanu un tā saderību ar citām ES politikas jomām.

Finansējums

13

ES pieeja *Natura 2000* tīkla īstenošanas finansēšanai ir konsekventi²³ paredzējusi izmantot esošos ES fondus (galvenokārt no kopējās lauksaimniecības politikas jeb KLP un struktūrfondiem un kohēzijas fondiem²⁴), nevis izveidot īpašus finansēšanas instrumentus (sk. arī **pielikuma 5. tabulu**). Dažādajās nozaru finansēšanas programmās līdzekļi nav paredzēti tieši *Natura 2000*, taču iespējas atbalstīt *Natura 2000* bioloģiskās daudzveidības atbalsta kontekstā ir no visiem attiecīgajiem ES fondiem²⁵. Vērā ņemams izņēmums ir *LIFE*²⁶ finanšu instruments (kopš 1993. gada), kurā gan nelielos apmēros, bet ir līdzekļi, kas tieši paredzēti virknei *Natura 2000* darbību. Šo instrumentu tieši pārvalda Komisija. *Natura 2000* teritorijas arī tieši finansē dalībvalstis, starptautiskie līdzekļu devēji un privāti fondi. Komisijas 2010. gadā²⁷ pasūtītajā ziņojumā lēsts, ka ikgadējās *Natura 2000* tīkla pārvaldības izmaksas kopā ir 5,8 miljardi EUR. 2007.–2013. gada plānošanas periodā ES finansēja mazāk nekā 20 %²⁸ no šīs summas.

- 22 ERAF un Kohēzijas fondam, pamatojoties uz 39. un 40. pantu Padomes 2006. gada 11. jūlija Regulā (EK) Nr. 1083/2006, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1260/1999 (OV L 210, 31.7.2006., 25. lpp.) 2007.–2013. gada periodam, un pamatojoties uz 100.–103. pantu Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra Regulā (EK) Nr. 1303/2013, ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006 (OV L 347, 20.12.2013., 320. lpp.) 2014.–2020. gada periodam.
- 23 "*Financing Natura 2000*" [*"Natura 2000 finansēšana"*], COM(2004) 431 galīgā redakcija, 15.7.2004., un SEC(2011) 1573 final.
- 24 Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai (ELFLA), Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF), Kohēzijas fonda (KF), Eiropas Sociālais fonda (ESF).
- 25 "Lauksaimniecības finansējums no KLP otrā pilāra ir nozīmīgākais *Natura 2000* atbalsta avots lielākajā daļā valstu." SEC(2011) 1573 final, 6. lpp.
- 26 *LIFE* ir ES finanšu instruments, ar ko atbalsta vides, dabas aizsardzības un klimata rīcības projektus visā ES.
- 27 "*Costs and Socio-Economic Benefits associated with the Natura 2000 Network*" [*"Ar Natura 2000 saistītās izmaksas un sociālekonomiskie ieguvumi"*], 1. lpp., Eiropas Vides politikas institūts.
- 28 M. Kettunen, D. Baldock, S. Gantoler, O. Carter, P. Torkler, A. Arroyo Schnell, A. Baumüller, E. Gerritsen, M. Rayment, E. Daly un M. Pieterse. "*Assessment of the Natura 2000 co-financing arrangements of the EU financing instrument. A project for the European Commission – final report*" [*"Novērtējums par Natura 2000 līdzfinansēšanas kārtību no ES finanšu instrumentiem. Eiropas Komisijas projekts – noslēguma ziņojums"*], Eiropas Vides politikas institūts, Brisele, Beļģija, 2011. g., 5. lpp.

14

Lai noteiktu *Natura 2000* finansēšanas vajadzības un prioritātes valsts vai reģionālā līmenī un lai atvieglotu to integrēšanu dažādos ES finansēšanas instrumentos, dalībvalstis ar Komisijas atbalstu kā stratēģiskas plānošanas līdzekli izstrādāja prioritārās rīcības plānus (PRP). Šo plānu mērķis bija palīdzēt dalībvalstīm sagatavot to stratēģiskos/plānošanas dokumentus (piemēram, partnerattiecību nolīgumus, lauku attīstības programmas un darbības programmas) un atvieglot to saskaņotību ar *Natura 2000* finansēšanu.

15

Pirmo reizi PRP sagatavoja 2012. gadā. Komisija dalībvalstīm sniedza PRP veidlapu, kas bija daļēji aizpildīta, pamatojoties uz pieejamajiem datiem, un prasīja, lai dalībvalstis pārbauda šo datu patiesumu un tos papildina. Saskaņotā PRP veidlapa ietvēra vispārēju tīkla aprakstu dalībvalstī reģionālā vai valsts mērogā, dzīvotņu un sugu statusa aprakstu un tīkla pārvaldības administratīvo procedūru aprakstu. Viena svarīga PRP daļa attiecās uz dalībvalstu aktuālo pieredzi saistībā ar ES fondu izmantošanu, ko vajadzēja, lai gūtu priekšstatu par šo fondu nozīmi ieguldījumos *Natura 2000* tīklā 2007.–2013. gada plānošanas periodā. Dalībvalstīm arī bija jānosaka to stratēģiskās aizsardzības prioritātes 2014.–2020. gada plānošanas periodam un atbilstoši galvenie pasākumi šo prioritāšu sasniegšanai kopā ar plānoto monitoringa un novērtēšanas kārtību.

16

Nosakot revīzijas tvērumu un pieeju, mēs ņemām vērā darbības, kas dabas direktīvu īstenošanai paredzētas saskaņā ar pirmo mērķi ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijā laikposmam līdz 2020. gadam (sk. 2. punktu). Šīs revīzijas mērķis bija atbildēt uz jautājumu: "Vai *Natura 2000* tīkls ir pienācīgi īstenots?" Galveno revīzijas jautājumu iedalīja turpmāk minētajos apakšjautājumos.

- a) *Vai Natura 2000 tīkls ir pienācīgi pārvaldīts?* Lai atbildētu uz šo jautājumu, mēs vērtējam, vai dalībvalstis bija veikušas vajadzīgos aizsardzības pasākumus un vai bija ieviestas pienācīgas procedūras, lai nepieļautu vai kompensētu teritoriju noplicināšanos. Komisijas līmenī mēs caurskatījām Komisijas sniegtos norādījumus, novērtēšanas procedūras lielajiem projektiem, kam ir ietekme uz *Natura 2000* teritorijām, un procedūras sūdzību izskatīšanai.
- b) *Vai Natura 2000 tīkls ir pienācīgi finansēts?* Mēs skatījām, kā bija plānots un izlietots *Natura 2000* teritorijām pieejamais ES finansējums 2007.–2013. gada plānošanas periodā, kā arī plānoto piešķirumu 2014.–2020. gada periodam saistībā ar PRP. Revidenti pētīja, kāda ir bijusi *Natura 2000* integrācija citos politikas instrumentos un cik labi finansētie pasākumi tikuši koordinēti un pielāgoti tīkla vajadzībām.
- c) *Vai Natura 2000 tīkls ir pienācīgi uzraudzīts?* Mēs pārbaudījām dažādos uzraudzības līdzekļus, kas bija dalībvalstu un Komisijas rīcībā, un to, kā tie bija izmantoti. Mēs novērtējam rezultatīvo rādītāju sistēmu, teritorijas monitorinģa kārtību un sistēmu ziņošanai par dzīvotnēm un sugām.

17

Mēs vairāk koncentrējamies uz vispārējo īstenošanas satvaru nekā uz atsevišķās teritorijās panāktajiem aizsardzības rezultātiem. Mēs veicām revīziju gan Komisijas, gan arī dalībvalstu līmenī. Mēs ieguvām pierādījumus piecās dalībvalstīs (Francija²⁹, Vācija³⁰, Spānija³¹, Polija un Rumānija) par astoņiem no deviņiem ES biogeogrāfiskajiem reģioniem³². Mēs apmeklējām šo dalībvalstu iestādes un 24 *Natura 2000* teritorijas. Mēs tikāmies ar pārstāvjiem no dažādām ieinteresēto personu grupām, īpaši no lauksaimnieku organizācijām un nevalstiskām vides organizācijām.

18

Turklāt mēs nosūtījām aptauju visām pārējām (23) dalībvalstīm, lai iegūtu informāciju par to pārvaldības sistēmām un publisko finansējumu, kas izmantots *Natura 2000* teritorijām.

- 29 Augšnormandija, Lejasnormandija, Langdoka-Rusijona.
- 30 Šlēsviga-Holšteina un Bavārija.
- 31 Astūrija, Madride, Valensija un Kanāriju salas.
- 32 Revīzijā iekļāva dalībvalstis, kuru teritorijas ir šādos reģionos: Alpinajā, Atlantijas, Melnās jūras, Kontinentālajā, Makronēzijas, Vidusjūras, Panonijas un Stepes reģionā. Mēs neapmeklējām dalībvalsti, kuras teritorija ir Boreālajā reģionā.

Dalībvalstis pietiekami labi nepārvaldīja *Natura 2000* tīklu

19

Natura 2000 īstenošana prasa stingru koordināciju starp dalībvalsts dažādajām kompetentajām iestādēm un daudzajām ieinteresētajām personām. Aizsardzības pasākumi, kas nepieciešami dzīvotņu un to floras un faunas saglabāšanai vai atjaunošanai, ir jāpieņem savlaicīgi, un tiem ir jābūt pietiekami specifiskiem, lai tos efektīvi īstenotu. Plānotie projekti, kam varētu būt nozīmīga ietekme uz noteikto *Natura 2000* teritoriju, ir rūpīgi jānovērtē³³, ievērojot teritorijas aizsardzības mērķus. Ja kāds projekts tomēr jāīsteno *Natura 2000* teritorijā, kaut arī tam varētu negatīva ietekme, ir jāveic pienācīgi kompensācijas pasākumi. ES līmenī Komisijas uzdevums ir palīdzēt dalībvalstīm efektīvi īstenot direktīvas, sniedzot norādījumus un vajadzības gadījumā ieviešot piespiedu pasākumus.

Koordinācija starp iestādēm un ieinteresētajām personām dalībvalstīs nebija pietiekami attīstīta

20

Natura 2000 tīkla pārvaldībā ir iesaistīts plašs nozaru spektrs. Īpaši tā ietver vides, lauksaimniecības, pilsētvides, rūpnieciskās attīstības un tūrisma nozares. Lai *Natura 2000* sekmīgi īstenotu, starp nozarēm ir nepieciešama efektīva koordinācija. Mēs konstatējām, ka visas apmeklētās dalībvalstis bija izveidojušas struktūru *Natura 2000* tīkla pārvaldībai. Taču, kā parādīts **2. izcēlumā**, vairākumā mūsu apmeklēto dalībvalstu bija gadījumi, kad atbildīgo iestāžu koordinācija bija nepietiekama.

33 Tie ir Dzīvotņu direktīvā prasītie "attiecināmie izvērtējumi".

2. izcēlums

Nepietiekama koordinācija starp iestādēm revidētajās dalībvalstīs

Rumānijā *Natura 2000* plānošana un finansēšana valsts līmenī ir pietiekami koordinēta, bet sadarbība un saziņa reģionālā un vietējā līmenī starp teritoriju apsaimniekotājiem, iestādēm un citām ieinteresētajām personām (piemēram, zemes īpašniekiem) ir jāuzlabo, lai nodrošinātu *Natura 2000* efektīvu īstenošanu. Piemēram, vairākās teritorijās joprojām nebija apsaimniekotāju, nebija procedūru, kas pilsētvides plānošanā ļautu ņemt vērā *Natura 2000*, turklāt vietējo iestāžu pārraudzības pienākumi pārklājās.

Francijā bija koordinācijas problēmas starp vides iestādēm, kas atbild par *Natura 2000*, un lauksaimniecības iestādēm, kas atbild par nozīmīgākās ES finansējuma daļas piešķiršanu *Natura 2000* teritoriju atbalstam. Vides iestādēm bija ierobežota informācija par lauksaimniecības iestāžu īstenojamiem agrovīdes pasākumiem, proti, par lauksaimnieku skaitu un aptvertajām platībām, pasākumu veidiem un to publisko līdzekļu summu, ko izlieto *Natura 2000* teritorijām.

21

Ir svarīgi, lai galvenās ieinteresētās personas, it īpaši zemes lietotāji un zemes īpašnieki, tiktu iesaistītas *Natura 2000* teritoriju aizsardzības pasākumu plānošanā un īstenošanā, lai tās varētu saprast un atbalstīt attiecīgos aizsardzības mērķus. Dalībvalstis organizēja spēju veidošanas pasākumus, galvenokārt tie bija mācību kursi valsts un vietējā mērogā. Labas prakses piemēru, kad bija notikusi apspriešanās ar vietējiem iedzīvotājiem, mēs konstatējam Francijā (sk. **3. izcēlumu**). Tomēr pārējās dalībvalstīs³⁴, kuras mēs apmeklējam, nebija izveidojušas efektīvus kanālus regulārām apspriedēm, kas atvieglotu saziņu ar galvenajām ieinteresētajām personām.

34 Vācija, Spānija, Polija un Rumānija.

3. izcēlums

Labas prakses piemērs – apspriešanās ar vietējiem zemes lietotājiem un iedzīvotājiem

Francijā katru *Natura 2000* teritoriju apsaimnieko koordinācijas komiteja, kurā ir pārstāvji no publiskā sektora, reģionālajām iestādēm, kopienas un arodapvienībām, dabas aizsardzības organizācijām, zemes lietotāju organizācijām utt. Ieinteresēto personu iesaiste koordinācijas komitejā dod tām apziņu par līdzdalību un līdzatbildību *Natura 2000* mērķu īstenošanā.

22

Dzīvotņu un sugu izplatību nenosaka reģiona vai valsts robežas. Tādējādi ir ļoti svarīgi izveidot labi savstarpēji saistītu teritoriju tīklu, lai saglabātu vai atjaunotu aizsardzības statusu, un tāpēc ir nepieciešama pārrobežu sadarbība. Valsts līmenī nepietika struktūru šādas sadarbības veicināšanai, nebija arī procedūru kaimiņvalstu savstarpējai informēšanai par potenciālajām teritorijām vai par projektiem, kuriem vajadzēja apstiprinājumu (sk. 28. punktu). Tomēr, kā aprakstīts **4. izcēlumā**, vietējā līmenī bija atrodami daži labas pārrobežu sadarbības piemēri, ko atbalstīja ar ES finansējumu.

4. izcēlums

Vietēja līmeņa pārrobežu sadarbības piemēri apmeklētajās dalībvalstīs

Francijā kādas apmeklētās teritorijas apsaimniekotāji bija sadarbojušies ar apsaimniekotājiem attiecīgajā Spānijas daļā projektā *POCTEFA*³⁵, kuru 2007.–2013. gada periodā līdzfinansēja no ERAF.

Polijā mēs konstatējam piemērus pārrobežu sadarbībai ar Slovākiju kāda ERAF projekta ietvaros, kura mērķis bija aizsargāt medņus un rubeņus Rietumkarpatu reģionā.

Rumānijā vairāki *LIFE* projekti ar mērķi aizsargāt konkrētas sugas ietvēra sadarbību ar kaimiņvalstīm Ungāriju un Bulgāriju.

35 Spānijas, Francijas un Andoras pārrobežu sadarbības programma (*Programme Opérationnel de Coopération Transfrontalière Espagne-France-Andorre*).

Vajadzīgos aizsardzības pasākumus dalībvalstis bieži vien novilcināja vai pienācīgi nedefinēja

23

Kad Komisija ir apstiprinājusi Kopienas nozīmes teritoriju, dalībvalstīm sešu gadu laikā šī teritorija jānosaka par īpaši aizsargājamu dabas teritoriju un jāveic vajadzīgie aizsardzības pasākumi visām aizsargājamām dzīvotnēm un sugām šajā teritorijā³⁶. Līdzīgs aizsardzības režīms pastāv arī saskaņā ar Putnu direktīvu (sk. 6. punktu). Aizsardzības pasākumus var izklāstīt apsaimniekošanas plāna veidā, nosakot tajā teritorijas aizsardzības mērķus līdz ar pasākumiem, kas nepieciešami to sasniegšanai³⁷.

24

Lielākajā daļā dalībvalstu īpaši aizsargājamo dabas teritoriju statusa noteikšana ievērojami aizkavējās. Komisija ziņoja, ka no 22 419 Kopienas nozīmes teritorijām, kas eksistēja 2010. gada janvārī, 2016. gada janvārī trešajai daļai īpaši aizsargājamās dabas teritorijas statuss nebija noteikts, t. i., sešu gadu termiņš jau bija pārsniegts. Trīs dalībvalstis³⁸ laikā nav noteikušas vēl nevienu ĪADT (sk. **pielikuma 2. tabulu**).

25

Visās piecās revidētajās dalībvalstīs mēs konstatējām kavēšanos ar aizsardzības pasākumu pieņemšanu. Tikai astoņās no 24 revidētajām teritorijām aizsardzības pasākumi bija pieņemti sešos gados pēc teritorijas statusa noteikšanas. Spānijā kādas teritorijas statuss bija noteikts jau pagājušā gadsimta deviņdesmitajos gados, bet pienācīgu aizsardzības pasākumu joprojām nebija. Vēlā vajadzīgo pasākumu pieņemšana var apdraudēt šo teritoriju aizsardzības statusu un direktīvu mērķu sasniegšanu kopumā. Turklāt pavisam maz apsaimniekošanas plānu bija pārskatīti, kaut arī daži no tiem bija sagatavoti vairāk nekā desmit gadus pirms mūsu revīzijas (sk. arī **pielikuma 3. tabulu**).

26

Aizsardzības pasākumiem ir jābūt saistītiem ar attiecīgajai teritorijai noteiktajiem aizsardzības mērķiem. Tomēr dalībvalstīs, kuras apmeklējām (izņemot Poliju), aizsardzības mērķi bieži vien nebija pietiekami specifiski un nebija izteikti skaitļos. Tas izskaidro, kāpēc tajās pašās četrās dalībvalstīs³⁹ apsaimniekošanas plānos iekļautie aizsardzības pasākumi nebija precīzi definēti, un reti kad bija formulēti starpposma mērķi, kas vajadzīgi pasākumu pabeigšanai (sk. **5. izcēlumu**).

36 Dzīvotņu direktīva, 4. panta 4. punkts.

37 *Managing Natura 2000 sites: the provisions of Article 6 of the Habitats Directive 92/43/EEC* [Natura 2000 – teritoriju pārvaldība, Direktīvas 92/43/EEK par dabiskajām dzīvotnēm 6. panta uzdevumi], 2000. g., Eiropas Komisija.

38 Malta, Polija un Rumānija.

39 Vācija, Spānija, Francija un Rumānija.

Nespecifisku aizsardzības mērķu un pasākumu piemēri

Spānijā apsaimniekošanas plānā kādai no revidētajām teritorijām bija iekļauti vispārīgi aizsardzības mērķi, un nebija precizēts ne mērķpopulācijas lielums, kas jāsasniedz katrai no aizsargājamām sugām, ne arī attiecīgais termiņš.

No šiem mērķiem atvasinātie aizsardzības pasākumi bija tikpat aptuveni. Viens no piemēriem bija: "ar agrovides subsīdijām ir paredzēts veicināt tādu lauksaimniecības praksi, kas ir saderīga ar vides aizsardzību un saglabāšanu".

Šādi vispārīgi mērķi un pasākumi apgrūtina panākto rezultātu novērtēšanu.

27

Mēs pārbaudījām arī to, vai 24 apmeklētajās teritorijās apsaimniekošanas plāni eksistēja un vai tie bija īstenoti. Mēs konstatējām, ka apsaimniekošanas plāni bija tikai 12 teritorijām, bet trijās no tām plānu īstenošana vēl nebija sākta, un vēl četrās tie bija īstenoti tikai daļēji (sk. **pielikuma 3. tabulu**).

Apmeklētās dalībvalstis nebija pienācīgi novērtējušas projektus, kuri ietekmē *Natura 2000* teritorijas

28

Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktā noteikts, ka visiem plāniem vai projektiem, kuru īstenošanai varētu būt nozīmīgas sekas, ir attiecīgi jāizvērtē ietekme uz šo teritoriju, ievērojot tās aizsardzības mērķus (sk. 10. punktu). Mēs pārbaudījām sistēmas, ko dalībvalstis bija ieviesušas šo izvērtējumu veikšanai, un caurskatījām 47 projektus, kam šādi izvērtējumi bija jāveic. Pēc izvērtēšanas diviem no šiem projektiem nedeva atļauju tos turpināt.

4. fotoattēls. Teritorija, kurai jāveic attiecīgs izvērtējums

29

Visas apmeklētās dalībvalstis bija izveidojušas sistēmas, lai attiecīgi izvērtētu projektus, kuriem varētu būt ietekme uz *Natura 2000* teritorijām. Tomēr Palāta konstatēja, ka 34 no 47 gadījumiem novērtējumi nebija veikti konsekventi un visaptveroši, bet vēl sešos gadījumos nebija pieejama pietiekama dokumentācija, lai izdarītu secinājumus par novērtējumiem (sk. **pielikuma 4. tabulu**). Biežāk sastopamās nepilnības bija: izvērtējumos netika analizēta ietekme uz visām sugām un dzīvotnēm; tie nebija pienācīgi dokumentēti vai arī tos nebija veikuši pietiekami kvalificēti darbinieki (sk. piemēru **6. izcēlumā**).

6. izcēlums

Nepilnīgu izvērtēšanas procedūru piemērs

Kāds projekts Rumānijā paredzēja būvēt graudaugu glabātuvī. Atļauja tika izsniegta ar konkrētiem nosacījumiem, starp kuriem bija ietekmes mazināšanas pasākumu īstenošana. Taču šie nosacījumi nebija saskaņā ar aizsardzības pasākumiem, kuri aizliedza pat nelielas būves un mehānismu trokšņus.

30

Viens no galvenajiem "attiecīgā izvērtējuma" elementiem ir tas, ka jāņem vērā citu projektu "kumulatīvā ietekme"⁴⁰. Savā 47 gadījumu izlasē mēs konstatējām, ka dalībvalstis nebija labi analizējušas kumulatīvo ietekmi 32 gadījumos un nebija pietiekami sekojušas citu tuvējo projektu izvērtējumiem. Dažās pārbaudēs nebija izsvērts, vai rodas kumulatīvā ietekme, bet dažas nebija pietiekami rūpīgas. Attiecīgi bija risks, ka potenciālā ietekme uz *Natura 2000* teritorijām paliek neatklāta (sk. **7. izcēlumu**).

40 "Kumulatīvā ietekme" ir ietekme, ko rada ierosinātie plāni vai projekti kopā ar citiem plāniem vai projektiem. Sk. 4.4.3. iedaļu Komisijas norādījumos "*Natura 2000* – teritoriju pārvaldība, Direktīvas 92/43/EEK par dabiskajām dzīvotnēm 6. panta uzdevumi" (http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/provision_of_art6_en.pdf).

7. izcēlums

Apstiprinot projektus, kumulatīvā ietekme nav ņemta vērā

Vācijā kāds no mūsu pārbaudītajiem izvērtējumiem attiecās uz atpūtas kompleksa būvi. Projekts bija apstiprināts, neraugoties uz vietējo vides aizsardzības iestāžu bažām par tā potenciālo ietekmi uz teritoriju, it īpaši saistībā ar kopējo ietekmi, ko radītu jaunais jūras tilts un attiecīgais atpūtnieku skaita pieaugums.

Rumānijā kāds no mūsu pārbaudītajiem izvērtējumiem attiecās uz karjera izveidi. Vietējā vides pārvalde atļāva īstenot projektu, kaut arī iepriekš šī pati iestāde bija nolēmusi atļaut līdzīgu projektu ar nosacījumu, ka uz 20 km upes gultnes ir pieļaujami tikai divi karjeri. Mēs konstatējām, ka 12–15 km teritorijā ap upes gultni jau eksistēja pieci šādi projekti.

31

Taču mēs konstatējam arī labas prakses piemērus dalībvalstu pieejā projektu kumulatīvajai ietekmei uz *Natura 2000* teritorijām; tie aprakstīti **8. izcēlumā**.

8. izcēlums

Datubāze, kas kumulatīvās ietekmes izvērtēšanai izveidota Bavārijā

Visi attiecīgie izvērtējumi par *Natura 2000* teritoriju bija reģistrēti centralizētā datubāzē, kas pieejama valsts iestādēm. Šī datubāze palīdzēja identificēt projektus ar potenciālu kumulatīvu ietekmei. Ar teritoriju saistītos datus varēja izgūt un pēc pieprasījuma darīt pieejamus privātām struktūrām, piemēram, inženieru birojiem vai arhitektiem.

32

Lai ierobežotu projekta nelabvēlīgo ietekmi uz vidi, tajā parasti iekļauj ietekmes mazināšanas pasākumus. To īstenošanu kā projekta apstiprināšanas nosacījumu var pieprasīt arī kompetentās iestādes. Abos gadījumos tas ir svarīgs elements projekta apstiprināšanai; tādējādi ir jāpārbauda šo pasākumu īstenošana praksē. No piecām Palātas revidentu apmeklētajām dalībvalstīm Polija un Rumānija nepārbaudīja, vai ir īstenoti ietekmes mazināšanas pasākumi, lai novērstu vai mazinātu projektu ietekmi uz vidi *Natura 2000* teritorijā. Bez tādām pārbaudēm nav iespējama pārlicība, ka šie pasākumi patiešām ir īstenoti. Piemēram, Polijā kādas teritorijas apmeklējumā uz vietas mēs konstatējam, ka vides iestāžu prasītais ietekmes mazināšanas pasākums – iestādīt kokus – nav īstenots.

33

Kompensācijas pasākumi ir jāveic gadījumā, ja sabiedrības interesēs projekts ir jāturpina, kaut arī tam ir nelabvēlīga ietekme uz *Natura 2000* teritoriju, un ja nav alternatīvu risinājumu (sk. 11. punktu). Šādos gadījumos attiecīgajai dalībvalstij ir jāinformē Komisija. Nevienā no projektiem, kurus apmeklētajās dalībvalstīs caurskatījām, kompensācijas pasākumi nebija veikti. Kompensācijas pasākumu skaits, kurus dalībvalstis paziņoja Komisijai laikā no 2007. gada līdz revīzijai, ievērojami atšķīrās. Attiecībā uz vairāk nekā tūkstoši esošo *Natura 2000* teritoriju (sk. **pielikuma 1. tabulu**) Francija bija paziņojusi par trim, Vācija par 63, Polija par astoņiem, Rumānija par trim un Spānija par 11 kompensācijas pasākumiem. Tas liecināja, ka revidētajām dalībvalstīm varētu būt dažādas pieejas tam, kā kompensācijas pasākumi jāpiemēro praksē.

34

Dalībvalstīm turklāt ir prasīts Komisiju iepriekš informēt par visiem lielajiem projektiem, kurus finansē no struktūrfondiem (sk. 12. punktu). Palātas caurskatītie 12 lielie projekti parādīja, ka Komisija bija pārbaudījusi visus projektu priekšlikumus, kas ietekmē *Natura 2000* teritorijas, un bieži vien bija prasījusi paskaidrojumus ar vidi saistītos jautājumos⁴¹.

Komisija aktīvi pārraudzīja *Natura 2000* īstenošanu

35

Lai palīdzētu dalībvalstīm pareizi īstenot *Natura 2000*, Komisija ir sagatavojusi būtiskus un detalizētus norādījumu dokumentus⁴² par galvenajiem dabas direktīvu aspektiem un arī konkrētām nozarēm⁴³. Revīzijas apmeklējumu laikā mēs secinājām, ka Komisijas norādījumu dokumenti teritoriju apsaimniekošanai dalībvalstīs netika plaši izmantoti. Taču aptaujā, kad dalībvalstīm jautājām par Komisijas norādījumiem, vairākums⁴⁴ atbildēja, ka vēlētos saņemt papildu norādījumus.

36

Eiropas Komisija 2012. gadā sāka *Natura 2000* Bioģeogrāfisko procesu: sadarbības un tīklošanas mehānismu, kas ietver darbseminārus un darbības *Natura 2000* tīkla pārvaldības saskaņotības uzlabošanai. Semināri un ar tiem saistītie dokumenti lielākoties bija angļu valodā. Tas atturēja no piedalīšanās dažas dalībvalstis un palēnināja rezultātu izplatīšanu un izmantošanu, īpaši teritoriju līmenī.

37

Dabas direktīvu īstenošana parasti saistīta ar daudzām sūdzībām. Komisija 2009. gadā izstrādāja centralizētu reģistru visām sūdzībām un jautājumiem, kas saņemti no ES iedzīvotājiem un organizācijām. Līdz revīzijai Komisija bija reģistrējusi vairāk nekā 4 000 iespējamu ES dabas jomas tiesību aktu pārkāpumu, kopš 1981. gadā dabas direktīvas stājās spēkā. Lielā daļa šo lietu (79 %) bija slēgtas, neveicot turpmākas procedūras. Citos gadījumos Komisijai vajadzēja veikt lietas turpmāku izmeklēšanu un prasīt papildu paskaidrojumus no sūdzības iesniedzēja un/vai dalībvalsts.

41 Dalībvalstis ir atbildīgas par to projektu īstenošanu, kurus finansē no struktūrfondiem. Attiecīgā Uzraudzības komiteja pārbauda šo projektu īstenošanu, bet Komisija 2007.–2013. gada periodā bija novērotājas statusā.

42 Galvenie norādījumi ir: *Managing Natura 2000 sites: the provisions of Article 6 of the Habitats Directive 92/43/EEC* [*Natura 2000* – teritoriju pārvaldība, Direktīvas 92/43/EEK par dabiskajām dzīvotnēm 6. panta uzdevumi] (2000. g.) (http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/provision_of_art6_en.pdf); *Assessment of plans and projects significantly affecting Natura 2000 sites* [Tādu plānu un projektu izvērtēšana, kuri būtiski ietekmē *Natura 2000* teritorijas]. *Methodological guidance on the provisions of Articles 6.3 and 6.4 of the Habitats Directive 92/43/EEC* [Metodiski norādījumi par Biotopu (dzīvotņu) direktīvas 92/43/EEK 6. panta 3. un 4. punkta noteikumiem] (2002. g.) (http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/natura_2000_assess_en.pdf); Metodiski norādījumi par Biotopu direktīvas 92/43/EEK 6. panta 4. punktu (2007. g., atjaunināti 2012. g.) (http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/new_guidance_art6_4_en.pdf).

43 *Aquaculture and Natura 2000* [Akvakultūra un *Natura 2000*] (2012. g.) (<https://ec.europa.eu/fisheries/sites/fisheries/files/docs/body/guidance-aquaculture-natura2000.pdf>); *Inland waterway transport and Natura 2000* [Iekšzemes ūdensceļu transports un *Natura 2000*] (2012. g.) (http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/IWT_BHD_Guidelines.pdf); *Wind-energy developments and Natura 2000* [Vēja enerģijas ieguves attīstība un *Natura 2000*] (2011. g.); *Non-energy mineral extraction and Natura 2000* [Norādes ar enerģiju nesaistītu izrakteņu ieguvei saskaņā ar *Natura 2000* prasībām] (2011. g.) (http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/nee_i_n2000_guidance.pdf); *The implementation of the Birds and Habitats Directives in estuaries and coastal zones* [Putnu direktīvas un Dzīvotņu direktīvas īstenošana estuāros un piekrastes zonās] (2011. g.) (http://ec.europa.eu/transport/sites/transport/files/modes/maritime/doc/guidance_doc.pdf).

38

Komisija var ierosināt pārkāpuma procedūru pret dalībvalsti, ja tā neīsteno dabas direktīvas (sk. 7. punktu). Saskaņā ar informāciju no vairākiem Komisijas avotiem⁴⁵ kopš 1981. gada ar dabas direktīvām saistīto lietu skaits vides nozarē ir vislielākais – to ir aptuveni 30 %.

39

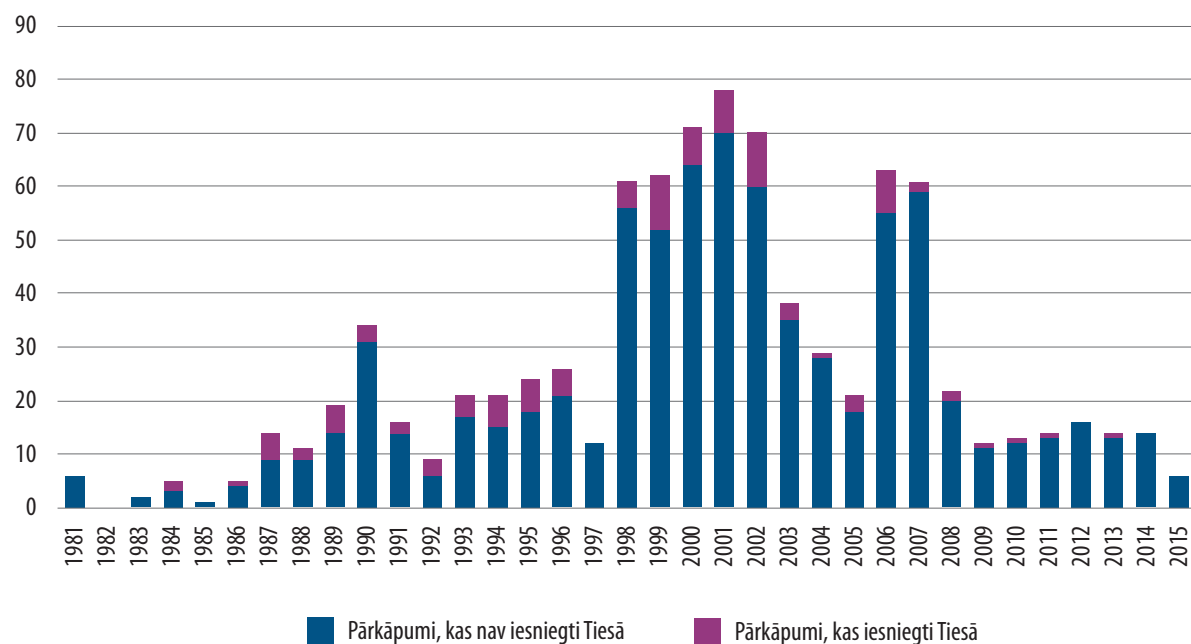
2008. gadā kā pirmspārkāpuma procedūru ieviesa ES izmēģinājuma shēmu (*EU pilot*). Tā ietver neformālu un divpusēju dialogu starp Komisiju un dalībvalsts iestādēm par jautājumiem, kas attiecas uz ES tiesību aktu pareizu transponēšanu vai piemērošanu. Komisija izmanto ES izmēģinājuma shēmu, kad tai vajadzīgi paskaidrojumi no dalībvalstīm par to faktisko juridisko nostāju šajos jautājumos. Kopš 2008. gada ir atvērtas 554 ES izmēģinājuma shēmas lietas saistībā ar dabas direktīvām; no tām 78 gadījumos (14 %) ir uzsāktas oficiālas pārkāpuma procedūras. ES izmēģinājuma shēmas ieviešana kopš 2008. gada ir uzlabojusi efektivitāti un samazinājusi pārkāpuma gadījumu skaitu, jo tikai tajos gadījumos, kurus šajā dialogā ar dalībvalsti neizdodas atrisināt, lieta tiek virzīta tālāk un tiek ierosināta pārkāpuma procedūra (sk. **3. attēlu**).

44 Beļģija, Bulgārija, Čehijas Republika, Dānija, Igaunija, Īrija, Grieķija, Itālija, Kipra, Latvija, Ungārija, Malta, Nīderlande, Slovēnija, Somija, Zviedrija un Apvienotā Karaliste.

45 2014. un 2015. gada pārskati par Savienības tiesību aktu piemērošanas uzraudzību un cita Komisijas sniegtā informācija.

3. attēls

Saistībā ar dabas direktīvām gada laikā atvēro pārkāpuma lietu skaits salīdzinājumā ar pārkāpumu skaitu, kas paziņots Tiesai

Avots: ERP analīze, balstoties uz Eiropas Komisijas sniegtajiem datiem.

ES līdzekļi nebija tik labi mobilizēti, lai atbalstītu *Natura 2000* tīkla pārvaldību

40

Natura 2000 finansēšana ir integrēta ES fondos, kur dabas aizsardzība ir tikai viens no daudzajiem mērķiem. Dalībvalstis sagatavo prioritārās rīcības plānus (PRP), lai noteiktu *Natura 2000* tīkla vajadzības un nodrošinātu tām atbilstoši ES finansējumu (sk. 13.–15. punktu). Pēc tam šīs vajadzības ir jāiestrādā plānošanas dokumentā, kuru dalībvalstis ierosina katram no dažādajiem ES finansēšanas instrumentiem plānošanas perioda septiņiem gadiem. *Natura 2000* teritoriju konkrētajām vajadzībām jābūt atspoguļotām arī faktiskajos pasākumos un finansētajos projektos.

Prioritārās rīcības plānos *Natura 2000* tīkla izmaksas nebija reāli izklāstītas

Nav ticamas aplēses par ES līdzekļiem, kas *Natura 2000* tīklam izlietoti 2007.–2013. gada plānošanas periodā

41

Kaut arī par atsevišķiem īpašajiem pasākumiem informācija bija pieejama, nebija ticamu un salīdzināmu aplēšu par kopējo finansējumu, kas 2007.–2013. gada plānošanas periodā izlietots *Natura 2000* īstenošanai: ziņojumi par dažādo ES programmu īstenošanu neļāva Komisijai uzraudzīt ES līdzekļu apmēru, kas atvēlēts *Natura 2000*, un šī informācija prioritārās rīcības plānos netika sniegta. Datiem, kurus dalībvalstis darīja pieejamus, bija būtiski ierobežojumi. Atbilstības pārbaudes vajadzībām veiktajā pētījumā atklājas līdzīgas problēmas (sk. 5. punktu).

42

Bez *LIFE* fonda vēl arī Eiropas Lauksaimniecības fondā lauku attīstībai (ELFLA) 2007.–2013. gada periodā bija paredzēti pasākumi tikai saistībā ar *Natura 2000* (213. pasākums "*Natura 2000* maksājumi" un 224. pasākums "*Natura 2000* maksājumi (Meži)") papildus pārējiem pasākumiem, kuri var dot labumu *Natura 2000* tīklam. Tomēr 213. un 224. pasākumu izmantoja tikai ierobežotā apmērā. No piecām apmeklētajām dalībvalstīm tikai Vācijā (Šlēsvigas-Holšteinas un Bavārijas federālajās zemēs) un Spānijā (Astūrijas autonomajā apgabalā) tie bija izmantoti.

43

ES finansējumu izlieto arī tādu ar vidi saistītu pasākumu atbalstam, kuri nav tieši adresēti *Natura 2000* teritorijām. Tomēr tie ir svarīgs tikla finansēšanas avots. Ņemot vērā ierobežoto faktisko izdevumu uzskaites veidu, bieži vien bija grūti nošķirt atbalstu *Natura 2000* no finansējuma citām ar vidi saistītām darbībām.

44

Mūsu aptaujā apstiprinājās arī tas, ka trūkst saskanīgas un salīdzināmas informācijas par publiskajiem izdevumiem *Natura 2000* tīklam 2007.–2013. gada plānošanas periodā, tostarp par ES finansējumu. Visas dalībvalstis, izņemot Zviedriju, mūsu aptaujā ziņoja par publiskajiem izdevumiem *Natura 2000* tīklam. Tika ziņots, ka katru gadu ES izdevumi ir no 400 miljoniem EUR (2007. gadā) līdz 2 miljardiem EUR (2013. gadā). Ne visas dalībvalstis spēja paziņot datus par visiem fondiem (sk. **1. tabulu**). Vairāk nekā 90 % aptaujā paziņoto izdevumu bija veikti no ERAF, ELFLA un LIFE.

Novērtējums par finansējuma vajadzībām 2014.–2020. gada plānošanas periodam nebija precīzs vai pilnīgs

45

Prioritārās rīcības plānos (PRP) bija analizēta dalībvalstu pieredze ar ES finansējuma izlietojumu 2007.–2013. plānošanas periodā, un tajos bija iekļautas arī aplēses par finansējuma vajadzībām nākotnē, it īpaši 2014.–2020. gada plānošanas periodā. Mēs konstatējam, ka šo aplēšu kvalitāte dalībvalstu PRP ievērojami atšķirās. Trīs dalībvalstis savus PRP nebija iesniegušas⁴⁶, un sešas dalībvalstis⁴⁷ nesniedza aplēses par finansējuma vajadzībām (ne savos PRP, ne atbildē uz mūsu aptaujas jautājumiem). Apmeklētajās dalībvalstīs šīs aplēses par finansējuma vajadzībām prioritārās rīcības plānos nebija sniegtas pilnīgi vai precīzi (sk. **9. izcēlumu**). Komisija veica tikai ierobežotu PRP novērtējumu un apmeklētajās dalībvalstīs, izņemot Spāniju, oficiāli neveica turpmākus pasākumus saistībā ar šiem novērtējumiem.

- 46 Malta, Lietuva un Horvātija savus PRP nebija iesniegušas.
- 47 Dānija, Horvātija, Malta un Apvienotā Karaliste. Turklāt, lai arī Kipra un Vācija minēja izmaksas, tās bija novecojušas.

Piemērs nepilnīgai valsts līmeņa izmaksu aplēsei Polijā

Polijā PRP sniegtās izmaksu aplēses balstījās uz summām, kas bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai no valsts līdzekļiem un ES fondiem bija izlietotas 2007.–2013. gada plānošanas periodā. Tās attiecās tikai uz teritorijām, kurām bija pieejami apsaimniekošanas plāni. Revīzijas laikā šādi plāni bija pieejami tikai 44 % teritoriju. Tā kā aizsardzības pasākumus, ko 2014.–2020. gada plānošanas periodā līdzfinansē no ES līdzekļiem, būtu jāīsteno daudz lielākā platībā, PRP iekļautās izmaksas bija novērtētas par zemu un tas rada potenciālu finansējuma nepietiekamību.

Informācija, kas par 2007.–2013. gada plānošanas periodu paziņota, atbildot uz Palātas veikto aptauju

Dalībvalsts / fonds	ELFLA	ERAF	EZS ²	LIFE	ESF ³	Kohēzijas	7. PP ⁴	Valsts	Cits
Beļģija	X	X	X	X				X	
Bulgārija	X	X							
Čehijas Republika	X	X		X				X	X
Dānija	X		X	X				X	
Vācija	X	X	X	X					
Igaunija	X	X	X	X	X	X		X	
Īrija	X	X							
Grieķija		X		X		X		X	
Spānija	X	X	X	X	X	X		X	
Francija	X	X	X	X					
Horvātija								X	X
Itālija	X	X	X	X		X		X	X
Kipra				X				X	
Latvija	X	X		X	X	X		X	X
Lietuva	X	X	X	X	X			X	X
Luksemburga	X			X				X	
Ungārija	X	X		X	X				
Malta	X	X		X		X		X	X
Nīderlande	X	X		X			X	X	X
Austrija	X	X		X				X	
Polija	X	X	X	X			X		X
Portugāle	X	X		X			X	X	
Rumānija	X	X		X					
Slovēnija	X	X							X
Slovākija	X	X		X					X
Somija		X		X			X		
Zviedrija ¹	X								
Apvienotā Karaliste	X			X					
Kopā	24	22	9	23	5	6	4	16	10

1 Kaut arī Zviedrija norādīja, ka no ELFLA finansē *Natura 2000*, tā nevarēja sniegt skaitliskus datus.

2 Eiropas Zivsaimniecības fonds.

3 Eiropas Sociālais fonds.

4 Septītā pamatprogramma pētniecībai un tehnoloģiju attīstībai.

Piezīme. Tukša aile nozīmē, ka dalībvalsts par attiecīgo fondu skaitliskus datus nesniedza.

Avots: ERP analīze.

46

Savā aptaujā mēs jautājām dalībvalstīm, vai bija neatbilstība starp aplēsi par *Natura 2000* finansējuma vajadzībām un līdzekļiem, kas bija pieejami. 17 dalībvalstis⁴⁸ atbildēja, ka šāda neatbilstība bija, bet tikai trīs dalībvalstis⁴⁹ paziņoja faktisko trūkstošo summu.

47

Līdzīgi arī vietējā (teritorijas, iestādes) līmenī – *Natura 2000* tīkla pārvaldības izmaksas bieži vien nebija precīzi aplēstas un nesedza visas darbības (piemēram, izmaksas par teritoriju izveidi, apsaimniekošanas plānošanu, dzīvotņu apsaimniekošanu un ieguldījumu izmaksas). Tikai Polija sagatavoja detalizētas izmaksu aplēses par savos apsaimniekošanas plānos paredzēto darbību īstenošanu. Pārējās četrās revidētajās dalībvalstīs teritorijas apsaimniekošanas dokumentos nebija precīzas vai būtiskas informācijas par resursiem, kas vajadzīgi aizsardzības pasākumu īstenošanai. Turklāt šajās četrās dalībvalstīs potenciālie finansējuma avoti parasti nebija precīzi identificēti. Šīs nepilnības var izraisīt neefektīvu apsaimniekošanas plānošanu un nepietiekamu pieejamo līdzekļu izlietojuma plānošanu.

Dažādo 2014.–2020. gada ES fondu plānošanas dokumentos bija nepilnīgi atspoguļotas prioritārās rīcības plānos apzinātās vajadzības

48

Dalībvalstīm bija prasīts iesniegt to PRP 2012. gadā, lai tie būtu pieejami pietiekamu laiku pirms darbības programmu un lauku attīstības programmu iesniegšanas 2014.–2020. gada plānošanas periodam (sk. 15. punktu). Tādējādi finansējuma saistības radās, pieņemot attiecīgās ES finansēšanas programmas.

49

Natura 2000 bija tikai viens no daudzajiem šajās programmās iekļautajiem mērķiem. Tā kā dažādajās programmās līdzekļi parasti nebija paredzēti tieši *Natura 2000*, Komisijai nav viegli novērtēt, vai prioritārās rīcības plānos aplēstās tīkla pārvaldības izmaksas ir pilnībā ņemtas vērā dalībvalstu 2014.–2020. gada plānošanas dokumentos ierosinātajā piešķirumā. Turklāt par vides un bioloģiskās daudzveidības pasākumiem ne vienmēr ir precizēts, kādā mērā tie attiecas uz *Natura 2000* platībām (sk. 43. punktu).

48 Beļģija (Flandrija), Čehijas Republika, Igaunija, Īrija, Grieķija, Itālija, Kipra, Latvija, Lietuva, Luksemburga, Malta, Austrija, Slovēnija, Slovākija, Somija, Zviedrija un Apvienotā Karaliste.

49 Itālija, Latvija, Somija.

50

ERAF 2014.–2020. gada plānošanas periodā ietvēra jaunu kategoriju īpaši *Natura 2000* tīklam (086) un saglabāja kategoriju bioloģiskajai daudzveidībai, no kuras var finansēt arī *Natura 2000* (085). Piecas dalībvalstis⁵⁰ neplāno izmantot kategoriju 086, un visas, izņemot vienu, plāno izmantot kategoriju 085. “Tematiskās koncentrācijas” prasība nozīmē, ka 80–50 % ERAF līdzekļu, kas attiecīgi atvēlēti vairāk un mazāk attīstītiem reģioniem, bija jāizlieto darbībām, kas saistītas ar pētniecību un inovāciju, MVU⁵¹, konkurētspēju, mazoglekļa ekonomiku un informācijas un komunikācijas tehnoloģijām (IKT). Kā politikas izvēle bioloģiskā daudzveidība tematiskajā koncentrācijā nebija iekļauta.

51

Dalībvalstīs, kur darbības programmas (DP) un lauku attīstības programmas (LAP) bija reģionalizētas⁵² un prioritārās rīcības plāni (PRP) bija izstrādāti valsts līmenī, nebija iespējams novērtēt, vai mērķi un plānotais līdzekļu izlietojums atbilda PRP. Īstenošanas veids atšķīrās arī reģionos; tas traucēja gūt pārskatu par vienotību un konsekvensi.

52

Kad notiek DP un LAP apstiprināšana, dažādie Komisijas ģenerāldirektorāti⁵³ sadarbojas. Vides ĢD pārbauda šo dokumentu atbilstību ES vides politikas virzieniem, prioritātēm un mērķiem, tostarp *Natura 2000*, un nosūta komentārus pārējiem ģenerāldirektorātiem un dalībvalstīm.

53

Analizējot ar DP un LAP saistītos plānošanas dokumentus, Vides ĢD neizmantoja strukturētu pieeju savās apspriedēs ar citiem Komisijas ģenerāldirektorātiem. Rezultātā mēs konstatējām ievērojamas atšķirības darba apmērā un kvalitātē, kad Komisija analizēja dalībvalstu plānošanas dokumentu projektus, attiecībā uz atbilstību PRP un to darbībām *Natura 2000* atbalstam.

54

Visbeidzot mēs konstatējām, ka apstiprinātie plānošanas dokumenti ne vienmēr atspoguļoja *Natura 2000* vajadzības, kuras bija apzinātas PRP un uz kurām Vides ĢD bija norādījis savās apspriedēs ar citiem Komisijas dienestiem⁵⁴. Līdz ar to jāsecina, ka nepilnīga vai neprecīza informācija prioritārās rīcības plānos kopā ar to nepietiekamu integrēšanu plānošanas dokumentos 2014.–2020. gada finansēšanas periodam⁵⁵ ir ierobežojusi PRP noderību *Natura 2000* vajadzībām atvēlētā ES finansējuma saskaņotības nodrošināšanai.

- 50 Austrija, Beļģija, Igaunija, Ungārija un Apvienotā Karaliste.
- 51 Mazi un vidēji uzņēmumi.
- 52 Vācija, Spānija un Francija.
- 53 Lauksaimniecības un lauku attīstības ĢD, Reģionālās politikas un pilsētpolitikas ĢD, Nodarbinātības, sociālo lietu un iekļautības ĢD, Jūrlietu un zivsaimniecības ĢD, Vides ĢD.
- 54 Starp Vides ĢD paziņotajiem problēmjautājumiem bija: Polijai – ne visi detalizētajā prioritārās rīcības plānā apzinātie pasākumi bija atspoguļoti lauku attīstības programmā. Rumānijā – lauku attīstības programmā nebija precizēts, kā risināmas *Natura 2000* vajadzības. Francijā – lauku attīstības programmā nebija informācijas par *Natura 2000* finansēšanu.
- 55 Šis secinājums arī saskan ar konstatējumiem, kas iekļauti Komisijas 2016. gadā sagatavotajā ziņojumā “*Natura 2000* un bioloģiskās daudzveidības integrēšana ES finansējumā (ELFLA, ERAF, KF, EJZF, ESF)”. Sk. 52. lpp. “Ar *Natura 2000* saistīto prioritāšu, īpašo mērķu un pasākumu integrēšana (..) analizētajās valsts programmās ir panākta dažādā apmērā (..) kopumā plānotie pasākumi neaptver visas PRP apzinātās vajadzības attiecībā uz visām dzīvotnēm un sugām, kam vajadzīgi aizsardzības vai atjaunošanas pasākumi.”

ES finansēšanas shēmas nebija pietiekami pielāgotas Natura 2000 teritoriju mērķiem

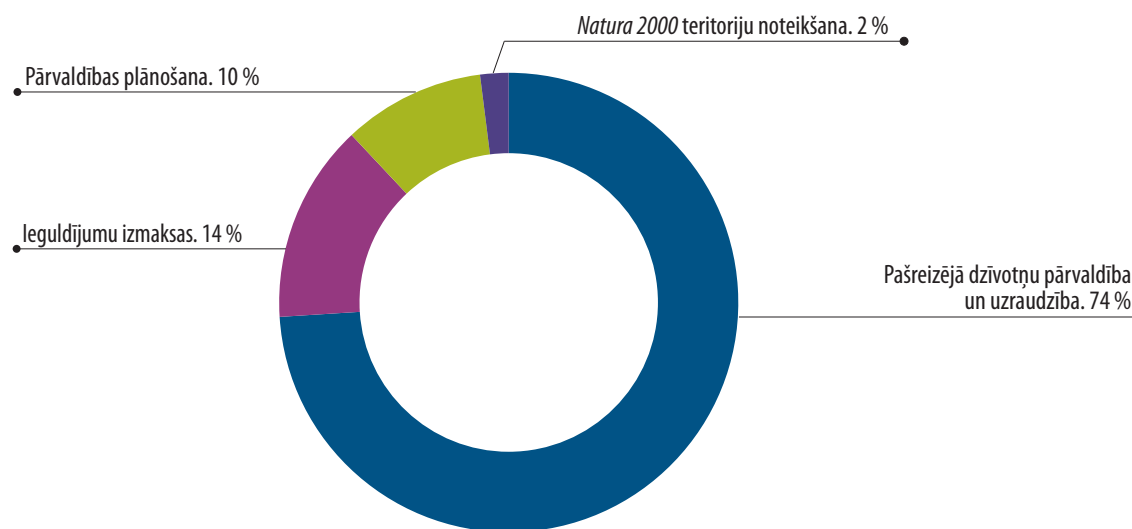
55

Tā kā *Natura 2000* integrēšana ES finansēšanas shēmās ir nepilnīga, pastāv risks, ka pieejamie līdzekļi nav pietiekami pielāgoti teritoriju vajadzībām. Mēs vērtējam, vai finansēšanas shēmas, kuras visvairāk izmanto tīkla vajadzībām, bija pietiekami pielāgotas un pieskaņotas, lai sasniegtu aizsardzības mērķus.

56

Aptaujas rezultāti parādīja, ka no ELFLA, ERAF un LIFE līdzekļiem bija sniegti vairāk nekā 90 % ES finansējuma *Natura 2000* tīklam (sk. 44. punktu). Dalībvalstis arī norādīja, ka galvenā apsaimniekošanas darbība, kuru no šiem līdzekļiem finansēja, bija pastāvīgā dzīvotņu apsaimniekošana un teritorijas monitoringa (sk. 4. attēlu).

4. attēls Apskats par ES un dalībvalstu aptaujā paziņotajiem izdevumiem par teritoriju apsaimniekošanas darbībām

Avots: ERP analīze.

57

Nozīmīgākais ELFLA pasākums teritoriju finansēšanas aspektā saistībā ar dzīvotņu apsaimniekošanu *Natura 2000* teritorijās bija agrovīdes pasākums (214. pasākums), kam bija izlietoti vairāk nekā 50 % no šā fonda līdzekļiem. Īpašie "*Natura 2000* maksājumi" (213. un 224. pasākums) veido tikai 7 % no paziņotā finansējuma.

58

Lauku attīstības finansējuma koncepcijā ne vienmēr bija ņemtas vērā teritoriju īpatnības un to aizsardzības mērķi, jo lielākā daļa shēmu aptvēra tikai dažas aizsargājamās sugas un dzīvotnes (sk. **10. izcēlumu**). Jautājumu par to, ka nav pilnīgas saskaņas starp lauku attīstības finansēšanas shēmām un vides aspektiem, Palāta jau iepriekš ir akcentējusi vairākos īpašajos ziņojumos, kur aplūkota ūdens resursu politika⁵⁶.

56 Īpašais ziņojums Nr. 4/2014 "ES ūdens resursu politikas mērķu integrēšana kopējā lauksaimniecības politikā bijusi tikai daļēji sekmīga", sk. 83. punktu; īpašais ziņojums Nr. 23/2015 "Ūdens kvalitāte Donavas upes baseinā: gūti panākumi Ūdens pamatdirektīvas īstenošanā, bet vēl ir daudz darāmā", sk. 187. un 188. punktu; un īpašais ziņojums Nr. 3/2016 "Baltijas jūras eitrofikācijas apkarošana: vajadzīga efektīvāka turpmākā rīcība", sk. 124. punktu (<http://eca.europa.eu>).

10. izcēlums

Piemēri gadījumiem, kad *Natura 2000* teritoriju konkrētās īpatnības ELFLA finansēšanas shēmā nav ņemtas vērā

Polijā ar agrovīdes maksājumiem saistītās prasības neaptvēra visas vienā teritorijā dzīvojošās sugas vai šai teritorijai raksturīgās īpatnības. Dabas rezervātu Alpīnajā bioģeogrāfiskajā reģionā iekļāva *Natura 2000* tīklā, jo tajā mitinājās desmitiem putnu sugu, piemēram, rubenis (*Tetrao tetrix*) un grieze (*Crex crex*). Īpašajās agrovīdes pasākuma prasībās bija minēta tikai grieze. Prasības saistībā ar griežu aizsardzību, piemēram, zāles pļaušanas periodi, nav savienojamas ar prasībām rubeņu aizsardzībai, taču agrovīdes prasībās tas nebija ņemts vērā.

Tajā pašā teritorijā privātie zemes gabali, ko izmantoja lauksaimniecībā, parasti bija ļoti mazi, šauri un gari; šīs lauksaimniecības zemes platums bieži vien nepārsniedza dažus metrus. Teritorijā bija ap 38 000 šādu zemes gabalu, un to vidējā platība bija 0,22 ha. Attiecīgajiem lauksaimniekiem būtu tiesības uz agrovīdes maksājumiem, ja to lauku saimniecības vidējā platība būtu vismaz viens hektārs. Tomēr vairākiem saimniecību šī platība bija mazāka par hektāru, un par lielāko daļu zemes gabalu šajā teritorijā agrovīdes atbalsts nepienācās.

Rumānijā agrovīdes pasākumu mērķis bija dažas no vienā mūsu apmeklētajā teritorijā mītošajām sugām, piemēram, melnpieres čakste (*Lanius minor*) un kukaiņu piekūns (*Falco vespertinus*). Šo pasākumu prasībās nebija ņemti vērā būtiski aizsardzības pasākumi, kas bija noteikti apsaimniekošanas plānā (piemēram, ierobežojumi attiecībā uz lauksaimniecības kultūru paplašināšanu un noganišanu konkrētos periodos). Turklāt pasākuma efektivitāti negatīvi ietekmēja fakts, ka minētās agrovīdes prasības attiecās tikai uz 11,2 % no lauksaimniecības zemes šajā teritorijā.

59

Mēs konstatējam gadījumus, kad no ELFLA vai EZS izmaksātā kompensācija nesedza visus finanšu zaudējumus, ko bija radījusi *Natura 2000* prasību ievērošana. Tas neveicināja piedalīšanos programmās. Piemēram, akvakultūras saimniecības Polijā bija tiesīgas saņemt EZF maksājumus, ja to diķi atradās *Natura 2000* teritorijās. Finanšu zaudējumi, ko radīja putnu aizsardzība diķos, bija lielāki par saņemto kompensāciju⁵⁷. Tāpat līdzīgu kompensāciju Rumānijā izmaksāja tikai divus gadus.

60

Mēs atklājām arī labus piemērus tam, kā līdzekļi bija novirzīti aizsardzības darbībām (sk. **11. izcēlumu**).

61

Kopumā mēs secinājām, ka *LIFE* projekti deva vislielāko stimulu bioloģiskās daudzveidības veicināšanas praksei; taču, tā kā finansējums ir saistīts ar projekta ilgumu, šīs prakses stabilitāte bieži vien ir atkarīga no pastāvīgāka finansējuma avota pieejamības⁵⁸. Kopumā ir paredzēts, ka ERAF un *LIFE* viens otru papildina; taču mēs arī konstatējam dažas koordinācijas problēmas, jo abi var ietvert līdzīgas darbības saistībā ar apsaimniekošanas plānu izstrādi vai noteiktiem aizsardzības pasākumiem. Piemēram, kāds *LIFE* projekts vienā no mūsu apmeklētajām *Natura 2000* teritorijām finansēja jaunu pētījumu par brūnā lāča (*Ursus arctos*) aizsardzību Rumānijā, kaut arī līdzīgi pētījumi jau iepriekš bija finansēti no citiem *LIFE* un ERDF projektiem.

57 Andrzej Martyniak, Piotr Hliwa, Urszula Szymańska, Katarzyna Stańczyk, Piotr Gomułka, Jarosław Król, *Próba oszacowania presji kormorana czarnego Phalacrocorax carbo (L. 1758) na ichtiofaunę wód na terenie Stowarzyszenia Lokalna Grupa Rybacka "Opolszczyzna" oraz Stowarzyszenia Lokalna Grupa Rybacka "Żabi Kraj"* (ISBN 978-83-939958-0-6). [Mēģinājums aplēst slodzi, kādu jūraskrauklis (*Phalacrocorax carbo*; L. 1758) rada uz faunu ūdensobjektos, kas atrodas vietējo zivsaimniecības grupu asociāciju "Opoles regions" un "Varžu zeme" teritorijās] (http://www.lgropolszczyzna.pl/pobierz1/00-broszura-Raport_Kormoran-web.pdf).

58 Īpašais ziņojums Nr. 11/2009 "LIFE – Daba projektu ilgtspējība un Komisijas īstenotā pārvaldība" (<http://eca.europa.eu>).

Piemēri ERAF un *LIFE* projektiem, kas bija vērsti uz aizsardzības darbībām

Rumānijā un Polijā ERAF nozares darbības programmās⁵⁹ saistībā ar vidi bija īpaši risināta *Natura 2000* tīkla pārvaldība, atvēlot līdzekļus teritoriju apsaimniekošanas plānu izstrādei.

LIFE projektus arī izmantoja īpaši Spānijā retu medņu sugu "*Urogallo*" (*Tetrao urogallus*) aizsardzības finansēšanai, kā arī pētniecības programmai ar mērķi apzināt potenciālās *Natura 2000* jūras teritorijas.

59 2007PL161PO002; 2007RO161PO004.

62

Uz rezultātiem orientēti pasākumi ir potenciāli efektīvāki. Tomēr tiem ir vajadzīga pamatīga sagatavošanās, it īpaši tādā ziņā, ka jāsavāc ekoloģiskās zināšanas un jāveido administratīvā spēja⁶⁰, kā arī jāformulē pienācīgi uzraudzības rādītāji, lai nodrošinātu šo pasākumu kontrolējamību par saprātīgām izmaksām. Deviņas dalībvalstis⁶¹, tostarp Vācija, šādām shēmām izmantoja ES fondus, bet divos apmeklētajos Vācijas reģionos šādus pasākumus finansēja no pašu līdzekļiem (sk. **12. izcēlumu**).

60 "Biodiversity protection through results based remuneration of ecological achievement" ["Bioloģiskās daudzveidības aizsardzība, izmantojot uz rezultātiem balstītu atbildību par ekoloģiskiem sasniegumiem"], Eiropas Vides politikas institūts, 2014. gada decembris, Eiropas Komisija.

61 Īrija, Nīderlande, Vācija, Austrija, Somija, Apvienotā Karaliste, Zviedrija, Spānija un Francija.

12. izcēlums

Uz rezultātiem vērsta programma Vācijā

Šlēsvigā-Holšteinā programmā "*Wiesenbrüterprogramm*" (zālajos mītošo putnu aizsardzības programma), kur kompensāciju izmaksāja tikai tad, ja putni zemes gabalā bija parādījušies un bija veikti aizsardzības pasākumi, maksājumiem bija izmantoti tikai valsts un reģionālie līdzekļi. Šāda veida pasākumu no ES finansējuma neatbalstīja, jo reģionālās iestādes uzskatīja, ka tā pienācīgu kontrolējamību par saprātīgām izmaksām nevarētu nodrošināt.

Uzraudzības un ziņošanas sistēmas nespēja sniegt visaptverošu informāciju par *Natura 2000* tīkla efektivitāti

63

Uzraudzības un ziņošanas sistēmas mērķis ir informēt Komisiju un dalībvalstis par *Natura 2000* tīkla attīstības gaitu un radīt pamatu pienācīgai pārvaldībai. Ar *Natura 2000* tīkla īstenošanu ir saistītas vairākas uzraudzības un ziņošanas darbības. Attiecībā uz ES līdzekļiem uzraudzībai programmas līmenī ir jāsniedz informācija par programmas īstenošanu un tās prioritārajiem virzieniem: rezultativajiem rādītājiem ir jāsniedz ticami un savlaicīgi dati par to, vai ar *Natura 2000* tīkla atbalsta pasākumiem ir panākti plānotie tiešie rezultāti, koprezultāts un ietekme. Teritorijas līmenī ir jānotiek aizsardzības pasākumu uzraudzībai, lai novērtētu to efektivitāti un rezultātus. Šī informācija par darbības rezultātiem arī var būt par pamatu atjauninājumiem attiecīgās teritorijas datu standartveidlapās (sk. 8. punktu), kurās aprakstītas šīs teritorijas galvenās īpatnības, tostarp iekļauti dati par aizsargājamo dzīvotnēm un sugām. Visbeidzot, dalībvalstīm ir jāuzrauga aizsargājamo dzīvotņu un sugu aizsardzības statuss un par to jāziņo; pēc tam šis ziņojums apkopo pārskatā par dabas stāvokli, kur apraksta šo statusu un tendences ES līmenī.

Natura 2000 tīklam nebija savas rezultātīvo rādītāju sistēmas

64

Rādītāji⁶² dažādajiem ES fondiem ir noteikti to attiecīgajās regulās un plānošanas dokumentos; tie ir vajadzīgi, lai izmērītu šiem fondiem noteikto mērķu sasniegšanu. Plašais *Natura 2000* potenciālo ES finansējuma avotu klāsts (ELFLA, ERAF, EZF, ESF, KF un *LIFE*) radīja grūtības uzraudzīt, kā šie fondi 2007.–2013. gada plānošanas periodā bija izlietoti tieši tīklam. Dažādajiem fondiem nebija kopīgu rādītāju tieši saistībā ar *Natura 2000*, kas sniegtu apkopotu priekšstatu par ES atbalsta ietekmi, taču tiem bija rādītāji attiecībā uz bioloģisko daudzveidību, kam bija zināma saistība ar *Natura 2000* tīklu (sk. **13. izcēlumu**).

62 Parasti ar rezultatīvajiem rādītājiem mēra ieguldījumu, tiešos rezultātus, koprezultātu vai politikas ietekmi. Ieguldījumu rādītāji attiecas uz budžetu vai citiem resursiem, kas kādam politikas pasākumam piešķirti. Tiešie rezultāti apraksta kāda politikas pasākuma aktivitātes pakāpi. Koprezultāta rādītāji attiecas uz politikas pasākuma tiešo ietekmi saistībā ar konkrētu politikas mērķi. Ietekmes rādītāji attiecas uz pasākuma iecerēto iznākumu tādā nozīmē, ka tam ir ietekme uz plašāku vidi, kas pārsniedz rādītājus, ko pasākums ietekmē tieši.

13. izcēlums

Bioloģiskās daudzveidības rādītāja piemērs, kas nav tieši saistīts ar *Natura 2000*

Viens no ELFLA rezultātu rādītājiem saistībā ar *Natura 2000* maksājumiem un agrovides pasākumu bija "platība, kas tiek sekmīgi apsaimniekota un veicina bioloģisko daudzveidību, ūdens kvalitāti, mazina klimata pārmaiņas, uzlabo augsnes kvalitāti, pasargā no marginalizācijas un zemes pamešanas". Ar to mērija zemes un meža kopējo platību (hektāros). Šis rādītājs nesniedza konkrētu informāciju par pasākumu rezultātiem tikai attiecībā uz *Natura 2000* teritorijām.

65

Visās lauku attīstības programmās bija iekļauti *Natura 2000* rādītāji, kas galvenokārt bija vērsti uz ieguldījumiem un tiešajiem rezultātiem, nevis uz koprezultātu. Lai gan šie rādītāji sniedza noderīgu informāciju, tie nemērija, vai ES finansētās darbības sekmīgi veicināja bioloģisko daudzveidību *Natura 2000* teritorijās (sk. **14. izcēlumu**).

14. izcēlums

Piemēri rādītājiem Polijā, kas nebija vērsti uz koprezultātu

ELFLA 2007.–2013. gada lauku attīstības programma atbalstīja *Natura 2000* ar agrovides pasākumu "Apdraudēto putnu un dabisko dzīvotņu aizsardzība *Natura 2000* teritorijās". Šā pasākuma tiešo rezultātu rādītāji attiecībā uz platību un saimniecību skaitu, ko atbalstīja no ES līdzekļiem, bija noteikti ar šādām mērķvērtībām: attiecīgi 378 000 ha pastāvīgo ganību un 153 000 saimniecību. Taču nebija iespējams novērtēt, vai šis pasākums veicināja bioloģisko daudzveidību, jo nebija koprezultāta rādītāju.

66

Vispārējie rādītāji 2014.–2020. gada plānošanas periodam, kurus izmantoja, lai mērītu ES fondu ieguldījumu *Natura 2000* un bioloģiskās daudzveidības atbalstam, ir sniegti **2. tabulā**. Tāpat kā iepriekšējā periodā, šie rādītāji ir vērsti uz bioloģisko daudzveidību, taču tie nemēra ieguldījumu bioloģiskajā daudzveidībā konkrēti *Natura 2000* teritorijās, un tie mēra ieguldījumu un tiešos rezultātus (projektu skaits un platība), nevis koprezultātu.

2. tabula

Kopējo rādītāju sistēma dažādajiem ES fondiem 2014.–2020. gada plānošanas periodam

Tēma	Politikas joma	Fonds	Rādītāja apraksts	Mērķis
Aizsargājamās teritorijas	Zivsaimniecība	EJZF ¹	Palielināt <i>Natura 2000</i> vai citu platību vai citu telpiskās aizsardzības pasākumu tvērumu – zivsaimniecība	342 765 km ²
Bioloģiskā daudzveidība	Zivsaimniecība	EJZF	Jūras bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu aizsardzība un atjaunošana	3 090 projekti
Vide	Aizsargātās dzīvotnes	ERAF, KF	Daba un bioloģiskā daudzveidība: dzīvotņu platība, par ko saņem atbalstu, lai panāktu labāku aizsardzības statusu	6 373 673 ha
			Meža platība, kurā piemēro bioloģiskajai daudzveidībai labvēlīgus pārvaldības līgumus	4 063 177 ha
			Lauksaimniecības zeme, kurā piemēro bioloģiskajai daudzveidībai un/vai ainavām labvēlīgus pārvaldības līgumus	30 601 853 ha
Bioloģiskā daudzveidība	Lauku attīstības programmas	ELFLA	Procentuālā daļa no lauksaimniecības zemes, kurā piemēro bioloģiskajai daudzveidībai un/vai ainavām labvēlīgus pārvaldības līgumus	17 %
			Procentuālā daļa no meža platības, kurā piemēro bioloģiskajai daudzveidībai labvēlīgus pārvaldības līgumus	3 %

1 2014.–2020. gada plānošanas periodā Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds aizstāj Eiropas Zivsaimniecības fondu.

Avots: Eiropas Komisija.

67

Attiecībā uz *LIFE* programmu iepriekšējā revīzijā⁶³ mēs secinājām, ka Komisija nebija izstrādājusi pienācīgus rādītājus *LIFE* projektu rezultātu mērīšanai 2007.–2013. gada plānošanas periodā. Nesen Komisija ieviesa jaunu obligātu un visaptverošu rādītāju kopumu visiem 2014.–2020. gada *LIFE* programmas projektiem. Komisija stingri iesaka sniegt šos rādītājus, kad notiks visu 2007.–2013. gada plānošanas perioda vēl nepabeigto projektu slēgšana. Rādītāju datubāze kalpos kā galvenais datu avots *LIFE* programmas starpposma novērtēšanā.

68

Jāsecina, ka 2007.–2013. gada periodā nebija vienotas sistēmas, lai dalītas pārvaldības finansēšanas instrumentu kontekstā izsekotu ar *Natura 2000* saistītos tiešos rezultātus un koprezultātu. Dažādašajām programmām un fondiem ne dalībvalstu, ne ES līmenī nebija kopīgas pieejas rādītājiem. Attiecībā uz 2014.–2020. gada plānošanas periodu, izņemot Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu (EJZF), kam bija definēti divi tieši ar *Natura 2000* saistīti rādītāji, visi rādītāji, kas attiecas uz *Natura 2000*, būs apkopoti pie bioloģiskās daudzveidības rādītājiem. Tas radīs grūtības pa dažādašajiem fondiem izsekot tieši ar *Natura 2000* tīklu saistītos tiešos rezultātus un koprezultātu.

Natura 2000 monitoringa plānu īstenošana nebija pienācīga

69

Dzīvotņu direktīvas 11. pantā prasīts, lai dalībvalstis veic dabisko dzīvotņu un sugu aizsardzības statusa uzraudzību, īpašu uzmanību pievēršot prioritārajiem dabisko dzīvotņu veidiem. Teritoriju līmenī monitoringa plānos ir jānosaka, kā apsaimniekošanas plānos iekļauto aizsardzības pasākumu izpilde ir jāpārbauda un jāmēra.

70

Valsts līmenī tikai trijās⁶⁴ no piecām revidētajām dalībvalstīm bija detalizēti plāni par dažu dabisko dzīvotņu un sugu aizsardzības statusa monitoringu. Tomēr Francijā šo monitoringa plānu īstenošana bija vai nu ierobežota vai kavējās ar tiem saistīto lielo izmaksu dēļ. Rumānijā vienīgais īpašais monitorings, kuru revīzijas laikā konstatējām, attiecās uz lāču populāciju. Atbildot uz mūsu aptaujas jautājumiem, 12 dalībvalstis⁶⁵ norādīja, ka veic regulāras monitoringa darbības papildus tām, par kurām saskaņā ar Dzīvotņu direktīvu jāziņo reizi sešos gados (sk. 73.–78. punktu).

63 Sk. īpašo ziņojumu Nr. 11/2009, 39. lpp.

64 Spānija, Francija un Rumānija.

65 Beļģija, Bulgārija, Čehijas Republika, Dānija, Igaunija, Īrija, Latvija, Malta, Austrija, Portugāle, Slovēnija un Slovākija.

71

Teritoriju līmenī mēs konstatējām, ka apsaimniekošanas plānos nebija iekļauti piemēroti rādītāji, skaitļos izteikti mērķi un starpposma mērķi. Tas apgrūtina aizsardzības pasākumu īstenošanas efektīvu uzraudzību, tādējādi nelabvēlīgi ietekmējot aizsardzības mērķu sasniegšanu. Četras⁶⁶ no revidētajām dalībvalstīm savos apsaimniekošanas plānos norādīja dažas monitoringa darbības, taču bieži vien tās nebija ne pietiekami detalizētas (piemēram, nebija norādīts, kā varētu izmērīt ierosināto pasākumu ietekmi uz aizsargājamām sugām un dzīvotnēm), ne ar noteiktu termiņu (piemēram, nebija minēts monitoringa darbību biežums). Dažas monitoringa darbības notika 14 teritorijās no 24 apmeklētajām teritorijām (sk. **pielikuma 3. tabulu**). Pārbaudes un piespiedu darbības ar mērķi aktīvi konstatēt un novērst teritorijas noplicināšanos bija ierobežotas. Mēs konstatējām gan labas prakses, gan vāju procedūru piemērus, kā attēlots **15. izcēlumā**.

72

Monitoringa teritorijas līmenī ļauj iegūt informāciju, lai atjauninātu zināšanas par sugām un dzīvotnēm katrā teritorijā. Ar iegūto informāciju varētu atjaunināt datu standartveidlapas (DSV)⁶⁷. Dalībvalstis izveido DSV par katru teritoriju. Tas ir ļoti svarīgs līdzeklis, jo sniedz kopsavilkuma informāciju par katras teritorijas īpatnībām un aizsargājamajiem elementiem, kas tajās atrodas. Mēs konstatējām, ka piecas dalībvalstis⁶⁸, kuras apmeklējām, nebija regulāri atjauninājušas savas DSV (sk. **pielikuma 3. tabulu**) un Komisija to nebija pārbaudījusi vai veikusi turpmākus pasākumus.

- 66 Spānija, Francija, Polija un Rumānija. Abos Vācijas reģionos tika veiktas teritoriju monitoringa darbības, bet tās nebija iekļautas teritoriju apsaimniekošanas plānos.
- 67 Komisijas 2011. gada 11. jūlija īstenošanas lēmumā 2011/484/ES par formu, kādā sniedzama informācija par *Natura 2000* teritorijām (OV L 198, 30.7.2011., 39. lpp.), ir noteikta *Natura 2000* tīkla dokumentācijas forma. Sākotnējais DSV tvērums paredzēja uzskaitīt un kartēt platības to iekļaušanai tīklā un pārbaudīt dalībvalstu sniegto informāciju par teritorijas statusa noteikšanas procesu.
- 68 Rumānija atjaunināja savas DSV pēc mūsu revīzijas, tas ir atspoguļots **pielikuma 3. tabulā**.

Teritoriju monitoringa piemēri

Kādā no teritorijām, ko mēs revidējām Francijā, bija sagatavots gada pārskats, kurā bija aprakstīta katrā plānotā aizsardzības pasākuma virzība. Lai norādītu, vai katrs pasākums bija vai nebija īstenots saskaņā ar plānu, tika izmantots krāsu kods (zaļš, dzeltens vai sarkans).

Kādā citā apmeklētajā teritorijā (arī Francijā) aizsardzības pasākumu īstenošana vēl nebija novērtēta, kaut arī apsaimniekošanas plāns bija apstiprināts vairāk nekā desmit gadus pirms mūsu revīzijas. Tas, ka netiek sagatavoti turpmāki novērtējumi, ievērojami apdraud sugu un dzīvotņu aizsardzību un saglabāšanu teritorijā.

Kādā no teritorijām Vācijā lidostas operators veica pētījumu – putnu monitoringu ārpus lidostas, lai sagatavotu potenciālo papildu skrejceļa būvniecību. Pētījumā atklājās, ka no 500 ligzdojošiem ķīvišu apakšdzimtas putniem, kas teritorijā sākotnēji bija konstatēti, bija palikuši tikai 200 putni, un tas norāda uz teritorijas noplicināšanos. Pirms šī pētījuma teritorijas pārvaldes iestāde nebija pamanījusi populācijas samazināšanos.

Nepilnīgi un nekonsekventi dati mazina dzīvotņu un sugu monitoringa efektivitāti

73

Reizi sešos gados dalībvalstīm ir jāziņo Komisijai par to teritorijā esošo un saskaņā ar dabas direktīvām aizsargājamo sugu un dzīvotņu aizsardzības statusu. Pēc tam Komisija ar Eiropas Vides aģentūras (EVA) palīdzību visus datus apkopo, lai zinātu, kā šīm dzīvotnēm un sugām klājas visā ES. Rezultātus Komisija publicē ziņojumā "Pārskats par dabas stāvokli Eiropas Savienībā"⁶⁹ (sk. 8. punktu).

74

Sagatavojot pārskatu par dabas stāvokli, EVA un Komisija sadarbojas ar dalībvalstu ekspertiem un ieinteresēto personu grupām, lai izstrādātu vadlīnijas ar mērķi veicināt kopēju izpratni par to, kas un kā ir jāziņo. Ar katru nākamo ziņošanas ciklu ir vērojami pastāvīgi uzlabojumi. Pēdējā ziņošanas reize, kad dalībvalstis sniedza datus EVA, bija 2013. gadā. EVA pārbaudīja šo informāciju un prasīja, lai dalībvalstis veic vajadzīgās korekcijas. Pamatojoties uz to, EVA sagatavoja "ES datu kopu", ko izmanto, lai sagatavotu sākotnējos statistikas datus sadalījumā pa dalībvalstīm, un šie dati kalpo par pamatu ES bioģeogrāfiskajiem novērtējumiem.

75

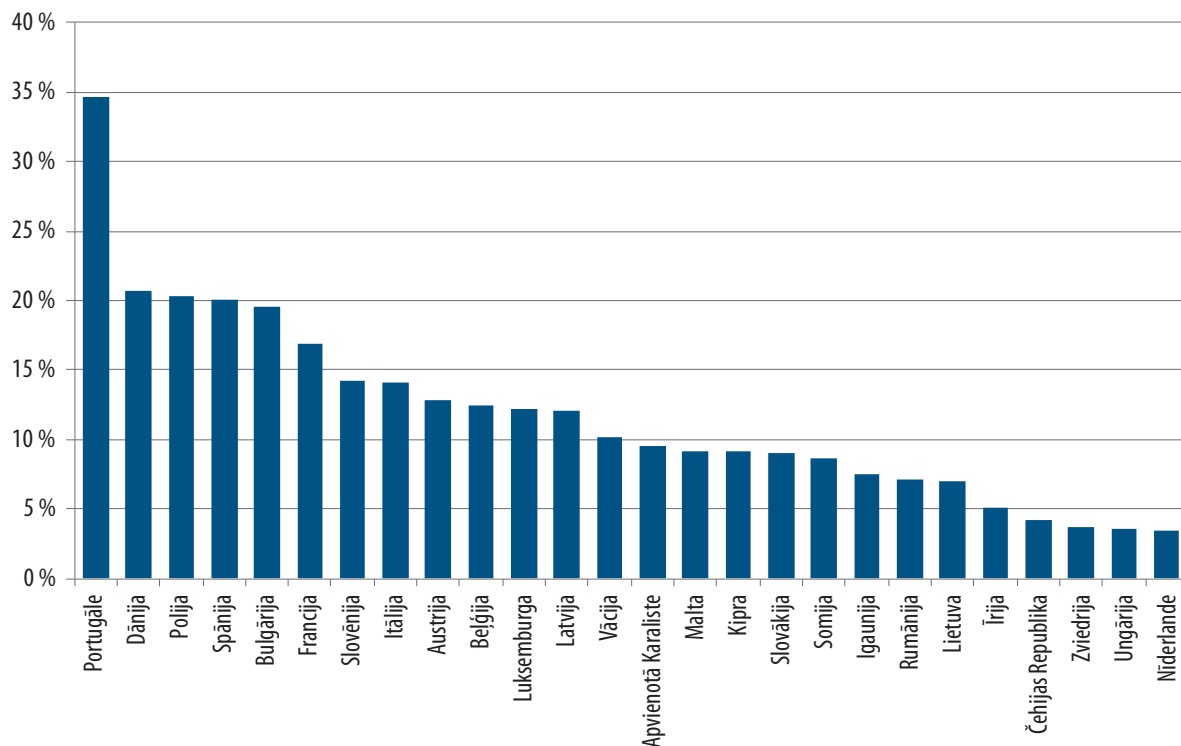
EVA ir sistēma no dalībvalstīm saņemto datu ticamības un saskaņotības pārbaudei. Tomēr datu apkopošana ir dalībvalstu pienākums, un EVA neko nevarēja darīt, lai pārbaudītu, kā dalībvalstis veic datu apkopošanu un apstrādi pirms to iesniegšanas. Tas ierobežo EVA iespējas konstatēt nepilnības un samazina ticamību datu kvalitātei.

76

Komisija un EVA jau iepriekš identificēja, ka nepilnīgi dati ir nozīmīga problēma. Kaut arī datu pilnīgums joprojām nav optimāls, kopš iepriekšējā ziņojuma 2009. gadā tas ir uzlabojies. To gadījumu skaits, kad novērtējums ir "nezināms", ir samazinājies gandrīz uz pusi, bet dalībvalstīm joprojām ir iespējas šo jomu pilnveidot. EVA konstatēja, ka dalībvalstu sniegtajā informācijā ir pārrāvumi, kas tai neļauj novērtēt, kā dalībvalstis īsteno direktīvas. Attiecībā uz Dzīvotņu direktīvu vairāk nekā 10 % prasītās informācijas bija nezināma vai iztrūkstoša 14 dalībvalstīs (sk. **5. attēlu**).

5. attēls

No dalībvalstīm prasītās un saskaņā ar Dzīvotņu direktīvu paziņojamās informācijas proporcionālā daļa, kas identificēta kā nezināma vai iztrūkstoša

Piezīme. Grieķija informāciju nesniedza.

Avots: Eiropas Tematiskā centra ziņojums saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 17. pantu (2007.–2012. gada periods)
http://bd.eionet.europa.eu/activities/Reporting/Article_17/Reports_2013/Member_State_Deliveries.

77

Attiecībā uz Putnu direktīvu vairāk nekā 10 % prasītās informācijas bija nezināma 11 dalībvalstīs (sk. **6. attēlu**).

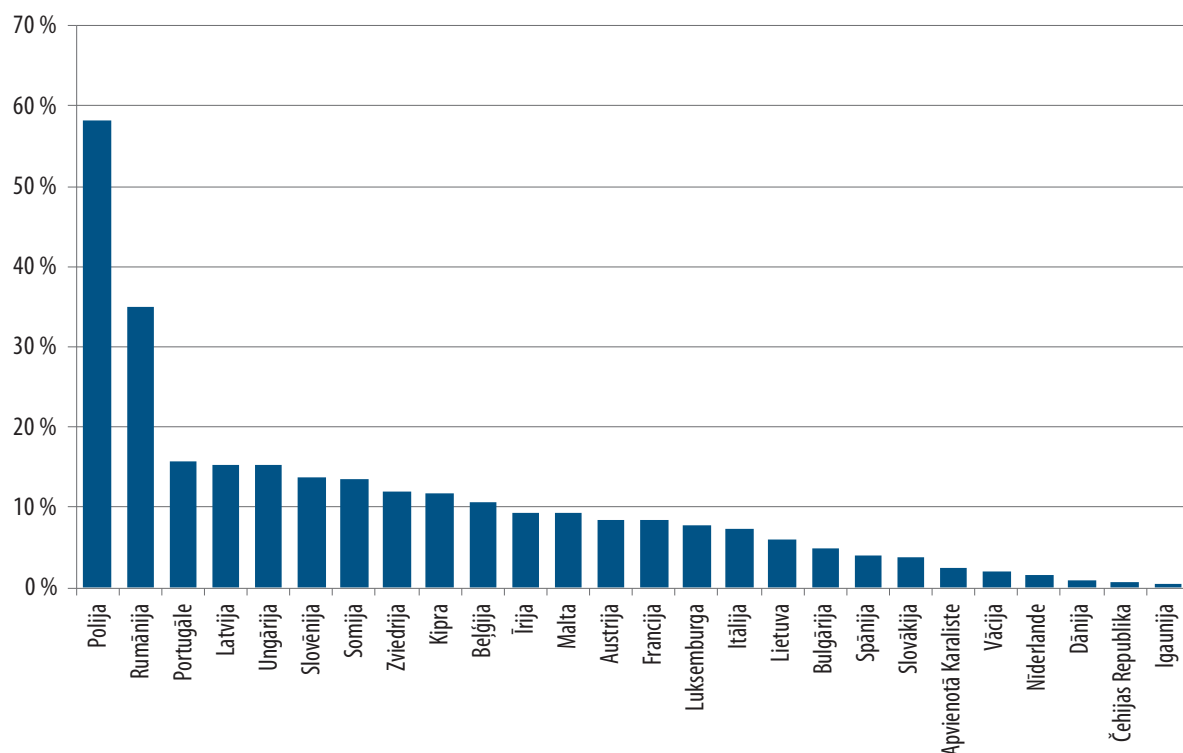
78

Datu vākšanas metodoloģija ir atstāta katras atsevišķas dalībvalsts ziņā. Dalībvalstīm bija dažādas pieejas aizsardzības statusa novērtēšanai⁷⁰ un ziņošanai par tendencēm⁷¹, pamatojoties uz ES kopīgo metodoloģiju: dažas dalībvalstis bija izstrādājušas pašas savas datu vākšanas metodes, bet citas paļāvās uz ekspertu viedokli. Komisija izveidoja ekspertu grupu un *ad hoc* darba grupas prakses veidu saskaņošanai, lai kopīgā darbā virzītos uz lielāku saskaņotību, salīdzināmiem novērtējumiem, skaidrākiem jēdzieniem un praktiskām vadlīnijām, kas palīdzētu dalībvalstīm. Nākamajā ziņošanas kārtā, kas būs 2019. gadā, saskaņošana joprojām būs problēma.

70 Labvēlīgs, nelabvēlīgs – nepienācīgs, nelabvēlīgs – slikts vai nezināms.

71 Uzlabojas, stabils, pasliktinās vai nezināms.

6. attēls No dalībvalstīm prasītās un saskaņā ar Putnu direktīvu paziņojamās informācijas proporcionālā daļa, kas identificēta kā nezināma vai iztrūkstošā

Piezīme. Grieķija informāciju nesniedza.

Avots: Eiropas Tematiskā centra ziņojums saskaņā ar Putnu direktīvas 12. pantu (2008.–2012. gada periods) http://bd.eionet.europa.eu/activities/Reporting/Article_12/Reports_2013/Member_State_Deliveries.

79

Bioloģiskās daudzveidības zudumu atzīst par lielu izaicinājumu Eiropas Savienībai. Pēc tam, kad nebija sasniegti 2010. gada bioloģiskās daudzveidības mērķi, Komisija pieņēma ES bioloģiskās daudzveidības stratēģiju laikposmam līdz 2020. gadam. Stratēģijā ir noteikti seši darbības mērķi; pirmais mērķis ir vērsts uz *Natura 2020* tīklu un pilnīgu Putnu direktīvas un Dzīvotņu direktīvas īstenošanu. Abas šīs direktīvas ir ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijas stūrakmens.

80

Mēs vērtējam, vai *Natura 2000* tīkls ir pienācīgi īstenots, pārbaudot, vai tas bija pienācīgi pārvaldīts, finansēts un uzraudzīts.

81

Atzīstot lielo nozīmi, kāda bioloģiskās daudzveidības aizsardzībā ir *Natura 2000*, mēs secinājam, ka *Natura 2000* tīkls nav īstenots tā, lai izmantotu visu tā potenciālu. Dalībvalstīm ir nozīmīgi jāvirzās uz priekšu, un Komisijai ir jāiegulda vairāk darba, lai labāk sekmētu ES 2020. gada bioloģiskās daudzveidības stratēģijas vērienīgo mērķu sasniegšanu.

82

Dalībvalstis nebija pietiekami labi pārvaldījušas *Natura 2000* tīklu. Koordinācija starp attiecīgajām iestādēm, ieinteresēto personu līdzdalība un pārrobežu sadarbība nebija pietiekami attīstīta (20.–22. punkts). Vajadzīgie aizsardzības pasākumi direktīvās noteiktajos termiņos bieži vien nebija ieviesti un nebija pienācīgi noteikti un izplānoti (23.–27. punkts). Apmeklētās dalībvalstis nebija pienācīgi novērtējušas projektus, kuriem ir ietekme uz *Natura 2000* teritorijām (28.–34. punkts): novērtējumu kvalitāte reizēm nebija pietiekama; kumulatīvā ietekme nebija pienācīgi ņemta vērā un dalībvalstu kompetentās iestādes nepārbaudīja ietekmes mazināšanas pasākumu ieviešanu. Komisija aktīvi uzraudzīja *Natura 2000* īstenošanu, kaut arī tās norādījumu izplatīšana dalībvalstīm varēja būt labāka (35. un 36. punkts). Komisija ieviesa procedūras daudzo sūdzību apstrādei, lielākoties atrodot risinājumu strukturētā dialogā ar dalībvalstīm un vajadzības gadījumā sākot pārkāpuma procedūras (37.–39. punkts).

1. ieteikums. Panākt pilnīgu dabas direktīvu īstenošanu

Attiecībā uz tīkla pārvaldīšanai ieviestajām sistēmām dalībvalstīm līdz 2019. gadam ir

- a) jānodrošina pienācīga koordinācija starp visām iestādēm, kas iesaistītas *Natura 2000* teritoriju pārvaldībā. It īpaši cieša sadarbība ir nepieciešama starp lauksaimniecības un vides departamentiem. Būtiskai informācijai jābūt viegli pieejamai dienestiem, kas atbild par tīkla pārvaldību;

Attiecībā uz teritoriju aizsardzību dalībvalstīm līdz 2020. gadam ir

- b) jāpabeidz vajadzīgo aizsardzības pasākumu izveide teritorijās, kuru aizsardzības statuss noteikts jau vairāk nekā pirms sešiem gadiem, un jānodrošina, lai attiecīgajos izvērtējumos būtu ņemta vērā kumulatīvā ietekme un lai to kvalitāte būtu pienācīga.

Attiecībā uz sniegtajiem norādījumiem Komisijai līdz 2019. gadam ir

- c) jāiegulda vairāk darba, lai veicinātu tās norādījumu dokumentu un bioģeogrāfisko semināru rezultātu izplatīšanu un piemērošanu un lai notiktu paraugprakses apmaiņa par pārrobežu sadarbību. Šajā darbā Komisijai jāapsver, kā pārvarēt valodu barjeru.

83

ES līdzekļi nebija tik labi mobilizēti, lai atbalstītu *Natura 2000* tīkla pārvaldību. ES pieeja *Natura 2000* tīkla īstenošanas finansēšanai ir bijusi: izmantot esošos ES fondus. Šo fondu izmantošana tīkla finansēšanai ir dalībvalstu pārziņā. Trūcīgas informācijas par ES līdzekļiem, kas 2007.–2013. gada plānošanas periodā izlietoti *Natura 2000* vajadzībām (41.–44. punkts). Dalībvalstu sagatavotajos PRP bija trūkumi, un finansējuma vajadzību novērtējums 2014.–2020. gada plānošanas periodam bija neprecīzs vai nepilnīgs (45. un 46. punkts). Teritoriju līmenī apsaimniekošanas plānos bieži trūka precīza un pilnīga izmaksu novērtējuma (47. punkts) saistībā ar aizsardzības pasākumu īstenošanu. Dažādo ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas dokumentos finansēšanas vajadzības bija atspoguļotas nepilnīgi (48.–54. punkts), un Komisijas rīcība šo trūkumu novēršanai nebija strukturēta. ES finansēšanas shēmas, īpaši KLP un reģionālās/kohēzijas politikas ietvaros nebija pietiekami pielāgotas *Natura 2000* teritoriju mērķiem (55.–62. punkts).

2. ieteikums. *Natura 2000* finansēšana un izmaksu uzskaitē

Attiecībā uz *Natura 2000* finansēšanu dalībvalstīm nākamajā plānošanas periodā (kas sākas 2021. gadā), ir

- a) precīzi un pilnīgi jāaplēš faktiskie izdevumi un nākotnes finansējuma vajadzības teritorijas līmenī (apsaimniekošanas plānos iekļaujot aizsardzības pasākumu izmaksu aplēses) un tīklam kopumā;
- b) pamatojoties uz iepriekš minēto un uz ieviestajiem aizsardzības pasākumiem, jāatjauno PRP visām teritorijām (sk. 1. ieteikuma b) apakšpunktu);
- c) jānodrošina saskaņotība starp PRP izklāstītajām prioritātēm un mērķiem un dažādo ES finansēšanas instrumentu plānošanas dokumentiem un jāierosina pasākumi, kas vērsti uz *Natura 2000* teritoriju īpašajām vajadzībām.

Attiecībā uz *Natura 2000* finansēšanu Komisijai nākamajā plānošanas periodā ir

- d) jāsniedz norādījumi dalībvalstīm par to, kā uzlabot prioritārās rīcības plānu kvalitāti, un par aplēsi, kas ticamā un saskaņotā veidā jā sagatavo par plānoto un faktisko *Natura 2000* atbalstu no ES finansēšanas programmām.

84

Ar *Natura 2000* saistītās uzraudzības un ziņošanas sistēmas nespēja pienācīgi sniegt visaptverošu informāciju par tīkla efektivitāti. Attiecībā uz ES līdzekļiem nebija izveidota īpaša darbības rezultātu rādītāju sistēma, kas sniegtu datus par to, vai ar atbalstītajiem pasākumiem ir panākti plānotie tiešie rezultāti, koprezultāts un ietekme uz *Natura 2000* tīklu. Rādītāji eksistēja programmas līmenī, taču biežāk tie bija saistīti ar vispārīgiem bioloģiskās daudzveidības mērķiem un vairāk vērsti uz tiešajiem rezultātiem, nevis uz *Natura 2000* tīkla aizsardzības koprezultātu (64.–68. punkts). Pasākumu uzraudzība teritoriju līmenī nebija pienācīga: apsaimniekošanas dokumentos bieži vien nebija iekļauti monitoringa plāni vai arī gadījumos, kad plāni eksistēja, bieži vien tie nebija pietiekami detalizēti vai ar noteiktu termiņu (69.–71. punkts). Teritoriju datu standartveidlapas pēc monitoringa darbībām parasti nebija atjauninātas (72. punkts). Attiecībā uz aizsargājamo dzīvotņu un sugu aizsardzības statusa monitoringu un ziņošanu par to dati, kurus dalībvalstis paziņoja ziņojumam "Pārskats par dabas stāvokli", bieži bija nepilnīgi un to salīdzināmība joprojām ir problēma (73.–78. punkts).

3. ieteikums. Ar *Natura 2000* sasniegto rezultātu mērīšana

Attiecībā uz ES finansēšanas programmu darbības rezultātu rādītāju sistēmu dalībvalstīm nākamajā plānošanas periodā (kas sākas 2021. gadā), ir

- a) jāiekļauj rādītāji un mērķi visiem attiecīgajiem fondiem, no kuriem finansē *Natura 2000*, un jārada iespēja daudz precīzāk un patiesāk izsekot *Natura 2000* finansējuma rezultātiem;

un Komisijai nākamajā plānošanas periodā ir

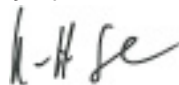
- b) jāizstrādā transversāli *Natura 2000* rādītāji visiem ES fondiem.

Attiecībā uz dzīvotņu, sugu un teritoriju monitoringa plāniem dalībvalstīm līdz 2020. gadam ir

- c) jāsatavo monitoringa plāni teritoriju līmenī, jāīsteno tie un regulāri jāatjaunina datu standartveidlapas, lai būtu iespējams izmērīt aizsardzības pasākumu rezultātus.

Šo ziņojumu 2017. gada 11. janvāra sēdē Luksemburgā pieņēma I apakšpalāta, kuru vada Revīzijas palātas loceklis *Phil WYNN OWEN*.

Revīzijas palātas vārdā –

priekšsēdētājs
Klaus-Heiner LEHNE

1. tabula. *Natura 2000* teritoriju skaits un platība

	Zemes platība (km ²)			Teritoriju skaits			Natura 2000 platības dati par katru ES dalībvalsti (km ²)			Eiropas zemes platības proporcionālā daļa, ko dalībvalstī aizņem			
	(Eiropas daļa)	Kopā (zemes un jūras platība)			KNT	ĪAT	N2K	KNT	ĪAT	N2K	KNT	ĪAT	N2K
		KNT	ĪAT	N2K									
Beļģija	30 528	281	255	310	4 404	3 500	5 158	10,73 %	10,42 %	12,73 %			
Bulgārija	110 910	234	119	340	35 740	25 776	41 048	29,99 %	22,74 %	34,46 %			
Čehijas Republika	78 866	1 075	41	1 116	7 856	7 035	11 061	9,96 %	8,92 %	14,03 %			
Dānija	43 093	261	113	350	19 670	14 789	22 647	7,37 %	6,05 %	8,34 %			
Vācija	357 031	4 557	742	5 206	54 451	59 966	80 773	9,39 %	11,27 %	15,45 %			
Igaunija	45 226	542	66	568	11 669	12 662	14 837	17,21 %	13,67 %	17,87 %			
Īrija	70 280	430	165	595	16 950	5 895	19 486	10,19 %	6,14 %	13,13 %			
Grieķija	131 940	241	202	419	28 078	29 527	42 946	16,21 %	20,94 %	27,09 %			
Spānija	504 782	1 467	644	1 863	172 268	153 032	222 142	23,26 %	20,00 %	27,29 %			
Francija	549 192	1 364	392	1 756	75 585	79 087	111 677	8,68 %	7,93 %	12,74 %			
Horvātija	56 594	741	38	779	20 708	18 146	25 690	28,34 %	30,10 %	36,58 %			
Itālija	301 333	2 314	610	2 589	48 561	44 113	63 965	14,21 %	13,31 %	18,97 %			
Kipra	5 736	40	30	63	883	1 644	1 784	13,11 %	26,74 %	28,82 %			
Latvija	64 589	329	98	333	10 085	10 889	11 833	11,49 %	10,23 %	11,53 %			
Lietuva	65 301	410	84	485	6 665	6 586	9 248	9,40 %	8,47 %	12,16 %			
Luksemburga	2 597	48	18	66	416	418	702	16,02 %	16,10 %	27,03 %			
Ungārija	93 030	479	56	525	14 442	13 747	19 949	15,52 %	14,78 %	21,44 %			
Malta	316	32	13	39	233	17	234	12,97 %	4,11 %	12,97 %			
Nīderlande	41 526	139	76	194	14 810	10 502	17 315	7,55 %	11,48 %	13,29 %			
Austrija	83 859	247	99	294	9 191	10 169	12 691	10,96 %	12,13 %	15,13 %			
Polija	312 685	849	145	987	38 526	55 617	68 401	10,93 %	15,48 %	19,56 %			
Portugāle	91 990	106	62	165	39 781	17 952	50 895	17,05 %	10,01 %	20,67 %			
Rumānija	238 391	383	148	531	41 469	36 978	55 674	16,68 %	14,83 %	22,56 %			
Slovēnija	20 273	323	31	354	6 640	5 078	7 684	32,73 %	25,00 %	37,85 %			
Slovākija	48 845	473	41	514	5 837	13 106	14 442	11,95 %	26,83 %	29,57 %			
Somija	338 145	1 721	468	1 865	55 357	31 080	55 988	14,36 %	7,29 %	14,45 %			
Zviedrija	414 864	3 986	544	4 082	64 003	30 075	64 578	13,20 %	6,11 %	13,32 %			
Apvienotā Karaliste	244 820	654	272	924	80 190	28 051	95 106	5,35 %	6,54 %	8,54 %			
ES-28	4 346 742	23 726	5 572	27 312	884 469	725 433	1 147 956	13,84 %	12,38 %	18,12 %			

Avots: *Natura 2000* barometrs, Eiropas Komisija, 2016. gada janvāris.

2. tabula. Kopienā nozīmīgu teritoriju (KNT) un īpaši aizsargājamu dabas teritoriju (ĪADT) skaits

Valsts	KNT līdz 2010. gada janvārim (termiņš beidzies)	Piešķirts ĪADT statuss līdz 2016. gada janvārim
Beļģija	280	130
Bulgārija	228	6
Čehijas Republika	1 082	287
Dānija	261	261
Vācija	4 622	2 658
Igaunija	531	535
Īrija	424	5
Grieķija	239	239
Spānija	1 448	985
Francija	1 366	1 183
Horvātija	0	0
Itālija	2 288	522
Kipra	36	2
Latvija	324	329
Lietuva	279	84
Luksemburga	48	48
Ungārija	467	479
Malta	28	0
Nīderlande	146	139
Austrija	168	149
Polija	823	0
Portugāle	96	34
Rumānija	273	0
Slovēnija	259	229
Slovākija	382	305
Somija	1 715	1 710
Zviedrija	3 983	3 983
Apvienotā Karaliste	623	622
ES-28	22 419	14 924

Avots: Eiropas Komisija.

3. tabula. Apskats par 24 pārbaudītajām teritorijām

Dalībvalsts	Teritorija	Teritorijas veids	Platība (ha)	Biogeogrāfiskais reģions	Apsaimniekošanas plāns apstiprināts	Savlaicīga apsaimniekošanas plānu pieņemšana	Apsaimniekošanas plāna īstenošana sāktā	Apsaimniekošanas plāna pārskatīšana	Turpmāki īstenošanas pārbaudes pasākumi	Monitoringa plāni īstenoti	Notiek teritorijas monitoringa darbības ²	Datu standartveidlapas atjauninātas
Vācija	1. teritorija	ĪAT, ĪADT	15 014	Atlantijas	Jā ¹	Jā ¹	Jā	–	Jā	Nē	Jā	Jā ¹
	2. teritorija	ĪAT, ĪADT	74 690	Kontinentālais	Jā ¹	Jā ¹	Jā	–	Jā	Nē	Jā	Jā ¹
	3. teritorija	ĪAT, ĪADT	4 525	Kontinentālais	Nē	Nē	Nē	–	Nē	Nē	Nē	Nē
	4. teritorija	ĪADT	1 927	Alpīnais	Nē	Nē	Nē	–	Nē	Nē	Nē	Nē
	5. teritorija	ĪAT, ĪADT	4 180	Kontinentālais	Nē	Nē	Nē	–	Nē	Nē	Nē	Nē
Spānija	1. teritorija	ĪAT, ĪADT	37 804	Atlantijas	Jā	Nē	Jā ¹	–	Nē	Nē	Jā	Nē
	2. teritorija	ĪAT, ĪADT	27 983	Vidusjūras	Jā	Nē	Jā ¹	–	Nē	Nē	Jā	Nē
	3. teritorija	ĪAT, KNT	29 285	Vidusjūras	Nē	Nē	Nē	–	Nē	Nē	Jā	Nē
	4. teritorija	ĪAT, ĪADT	9 689	Makronēzijas	Nē	Nē	Nē	–	Nē	Nē	Jā	Nē
	5. teritorija	ĪADT	634	Makronēzijas	Jā	Jā	Jā ¹	–	Nē	Nē	Jā	Jā
Francija	1. teritorija	ĪAT, ĪADT	33 695	Atlantijas	Jā	Jā	Jā ¹	Nē	Jā	Jā	Jā	Nē
	2. teritorija	ĪAT, ĪADT	18 840	Atlantijas	Jā	Jā	Jā	Nē	Nē	Jā	Jā	Nē
	3. teritorija	KNT	9 369	Vidusjūras	Jā	Nē	Jā	–	Nē	Nē	Nē	Nē
	4. teritorija	ĪAT, KNT	39 781	Alpīnais	Jā	Jā	Jā	Nē	Jā	Nē	Jā	Nē
Polija	1. teritorija	KNT	157	Kontinentālais	Jā	Jā	Nē	–	Nē	Nē	Nē	Nē
	2. teritorija	ĪAT	30 778	Kontinentālais	Jā	Nē	Nē	–	Nē	Nē	Nē	Nē
	3. teritorija	ĪAT	6 846	Kontinentālais	Jā	Jā	Nē	–	Nē	Nē	Nē	Nē
	4. teritorija	KNT	249	Alpīnais	Nē	Nē	Nē	–	Nē	Nē	Nē	Nē
	5. teritorija	KNT	8 256	Alpīnais	Nē	Nē	Nē	–	Nē	Nē	Nē	Nē
Rumānija	1. teritorija	ĪAT	1 527	Panonijas	Nē	Nē	Nē	–	Nē	Nē	Jā	Jā
	2. teritorija	KNT	1 855	Kontinentālais	Nē	Nē	Nē	–	Nē	Nē	Nē	Jā
	3. teritorija	KNT	4 281	Alpīnais	Nē	Nē	Nē	–	Nē	Nē	Jā	Jā
	4. teritorija	ĪAT	881	Melnās jūras	Nē	Nē	Nē	–	Nē	Nē	Jā	Jā
	5. teritorija	ĪAT, KNT	2 413	Stepes	Nē	Nē	Nē	–	Nē	Nē	Jā	Jā
JĀ kopā					12	8	9	0	4	2	14	8
NĒ kopā					12	16	15	3	20	22	10	16

1 Daļēji.

2 Monitoringa plānos monitoringa darbības nav iekļautas.

4. tabula. Apskats par pārbaudītajiem attiecīgajiem izvērtējumiem ("AI")

Dalībvalsts	Teritorija	Projekts	Vai AI prasīts?	Vai AI konsekventi un pilnībā īstenots?	Kontroles veids				Vai ietekmes mazināšanas pasākumi iekļauti?	Vai kompensācijas pasākumi iekļauti?
					Vai ietekme uz visām sugām un dzīvotnēm analizēta?	Vai nodrošināta pieņemto lēmumu izsekojamība?	Vai AI kvalitāte ir pietiekama? (piem., trūkst atbilstošā personāla)	Vai pienācīgi novērtēta kumulatīvā ietekme?		
Vācija	1. teritorija	1.1. projekts	Jā	Nē	Jā	Jā	Nē	Nē	Nē	Nē
	1. teritorija	1.2. projekts	Jā	Nē	Jā	Jā	Jā	Nē	Jā	Nē
	1. teritorija	1.3. projekts	Jā	Nē	Jā	Jā	Jā	Nē	Jā	Nē
	2. teritorija	2.1. projekts	Jā	Nē	Nē	Jā	Jā	Nē	Jā	Nē
	2. teritorija	2.2. projekts	Jā	Nē	Nē	Jā	Nē	Nē	Nē	Nē
	3. teritorija	3.1. projekts	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Nē
	3. teritorija	3.2. projekts	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Nē
	4. teritorija	4.1. projekts	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Nē
	4. teritorija	4.2. projekts	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Nē	Nē
	5. teritorija	5. projekts	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Nē
Spānija	1. teritorija	1.1. projekts	Jā	Nē	Jā	Jā	Jā	Nē	Jā	Nē
	1. teritorija	1.2. projekts	Jā	Nē	Nē	Nē	Nē	Nē	Jā	Nē
	2. teritorija	2.1. projekts	Jā	Nē	Nē	Jā	Jā	Nē	Jā	Nē
	2. teritorija	2.2. projekts	Jā	Nē	Jā	Jā	Jā	Nē	Jā	Nē
	3. teritorija	3.1. projekts	Jā	–	–	–	–	–	–	–
	3. teritorija	3.2. projekts	Jā	–	–	–	–	–	–	–
	4. teritorija	4.1. projekts	Jā	–	–	–	–	–	–	–
	4. teritorija	4.2. projekts	Jā	–	–	–	–	–	–	–
	5. teritorija	5.1. projekts	Jā	–	–	–	–	–	–	–
	5. teritorija	5.2. projekts	Jā	–	–	–	–	–	–	–
Francija	Vācija	1.1. projekts	Jā	Nē	Jā	Jā	Jā	Nē	Jā	Nē
	2. teritorija	2.1. projekts	Jā	Nē	Jā	Jā	Jā	Nē	Jā	Nē
	2. teritorija	2.2. projekts	Jā ¹	Nē	Nē	Nē	Nē	Nē	Nē	Nē
	2. teritorija	2.3. projekts	Jā ¹	Nē	Jā	Jā	Jā	Nē	Nē	Nē
	3. teritorija	3.1. projekts	Jā	Nē	Jā	Nē	Nē	Nē	Nē	Nē
	3. teritorija	3.2. projekts	Jā ¹	Nē	Jā	Jā	Jā	Nē	Nē	Nē
	3. teritorija	3.3. projekts	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Nē
	4. teritorija	4.1. projekts	Jā	Nē	Nē	Jā	Jā	Nē	Nē	Nē
	4. teritorija	4.2. projekts	Jā ¹	Nē	Jā	Jā	Jā	Nē	Jā	Nē
	4. teritorija	4.3. projekts	Jā	Nē	Jā	Jā	Jā	Nē	Jā	Nē

Dalībvalsts	Teritorija	Projekts	Vai AI prasīts?	Vai AI konsekvēnti un pilnībā īstenots?	Kontroles veids				Vai ietekmes mazināšanas pasākumi iekļauti?	Vai kompensācijas pasākumi iekļauti?
					Vai ietekme uz visām sugām un dzīvotnēm analizēta?	Vai nodrošināta pieņemto lēmumu izsekojamība?	Vai AI kvalitāte ir pietiekama? (piem., trūkst atbilstoša personāla)	Vai pienācīgi novērtēta kumulatīvā ietekme?		
Polija	1. teritorija	1. projekts	Jā	Nē	Jā	Jā	Jā	Nē	Jā	Nē
	2. teritorija	2.2. projekts	Jā	Nē	Jā	Jā	Jā	Nē	Jā	Nē
	3. teritorija	3.1. projekts	Jā	Nē	Jā	Jā	Nē	Nē	Jā	Nē
	3. teritorija	3.2. projekts	Jā	Nē	Jā	Jā	Nē	Nē	Jā	Nē
	4. teritorija	4.1. projekts	Jā	Nē	Jā	Jā	Nē	Nē	Jā	Nē
	4. teritorija	4.2. projekts	Jā	Nē	Jā	Jā	Nē	Nē	Jā	Nē
	5. teritorija	5.1. projekts	Jā	Nē	Jā	Jā	Nē	Nē	Jā	Nē
	5. teritorija	5.2. projekts	Jā	Nē	Jā	Jā	Jā	Nē	Jā	Nē
Rumānija	1. teritorija	1.1. projekts	Jā	Nē	Nē	Jā	Nē	Nē	Jā	Nē
	2. teritorija	2.1. projekts	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Nē
	2. teritorija	2.2. projekts	Jā	Nē	Nē	Jā	Nē	Nē	Nē	Nē
	3. teritorija	3.1. projekts	Jā	Nē	–	Nē	–	–	–	Nē
	3. teritorija	3.2. projekts	Jā	Nē	Nē	Jā	Nē	Nē	Nē	Nē
	4. teritorija	4.1. projekts	Jā	Nē	Nē	Jā	Nē	Nē	Jā	Nē
	4. teritorija	4.2. projekts	Jā	Nē	–	Nē	–	–	Jā	Nē
	5. teritorija	5.1. projekts	Jā	Nē	Jā	Jā	Jā	Nē	Jā	Nē
5. teritorija	5.2. projekts	Jā	Nē	Nē	Jā	Nē	Nē	Jā	Nē	
JĀ kopā			47	7	28	36	24	7	30	0
NĒ kopā				34	11	5	15	32	10	41
Secinājumu izdarīšanai trūkst dokumentu				6	8	6	8	8	7	6
Kopā			47	47	47	47	47	47	47	47

1 Vienkāršotas procedūras; par vidi atbildīgā iestāde neprasa visaptverošu AI.

Paskaidrojums. – Secinājumu izdarīšanai trūkst dokumentu.

Piezīme. Pēc attiecīgā izvērtējuma veikšanas 1.1. projektu Vācijā un 5.1. projektu Polijā kompetentās iestādes neļāva īstenot.

5. tabula. *Natura 2000* finansēšana no ES līdzekļiem 2007.–2013. gada plānošanas periodā

Fonds	Fonda mērķis
Finanšu instruments videi (<i>LIFE+</i>)	<i>LIFE+</i> dabas un bioloģiskās daudzveidības komponenti ir paredzēti <i>Natura 2000</i> tīkla turpmākas attīstības un istenošanas atbalstam.
Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai (ELFLA)	Lauku attīstības ietvaros <i>Natura 2000</i> ir īpaši paredzēti divi maksājumi: 213. pasākums " <i>Natura 2000</i> maksājumi un maksājumi, kas saistīti ar Direktīvu" un 224. pasākums " <i>Natura 2000</i> maksājumi un maksājumi, kas saistīti ar Direktīvu (Meži)". Citus lauku attīstības pasākumus varētu izmantot <i>Natura 2000</i> teritorijās, it īpaši 214. pasākumu "agrovides maksājumi".
Eiropas Zivsaimniecības fonds (EZF)	Akvavides pasākumi var veicināt "ilgtspējīgu akvakultūru, kas saderīga ar īpašiem ierobežojumiem vides jomā, kuri izriet no <i>Natura 2000</i> teritoriju noteikšanas." Turklāt EZF var atbalstīt kopējas ieinteresētības pasākumus, lai sekmētu "vides aizsardzību un uzlabošanu saskaņā ar <i>Natura 2000</i> , ja tās teritorijas tieši attiecas uz zvejas darbībām, izņemot darbības izmaksas."
Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF)	Vairāki struktūrfondu pasākumi var attiekties uz <i>Natura 2000</i> teritorijām, īpaši 51. pasākums "bioloģiskās dažādības un dabas aizsardzības veicināšana (ietverot <i>Natura 2000</i> "), 55. pasākums "dabas aktīvu izmantošanas sekmēšana" un 56. pasākums "dabas mantojuma aizsardzība un attīstība".
Eiropas Sociālais fonds (ESF)	
Kohēzijas fonds	
Septītā pētniecības pamatprogramma (7. PP)	7. PP atbalsta starpvalstu pētniecību plašā tematisko nozaru diapazonā, kas ietver arī dabu.

Avots: ERP analīze.

Kopsavilkums

III

Atbilstības pārbaudes izvērtējuma rezultātā Komisija plāno 2017. gadā pieņemt rīcības plānu, lai uzlabotu dabas direktīvu īstenošanu.

IV

Nepieciešamo saglabāšanas pasākumu izstrādei un īstenošanai ir būtiska nozīme direktīvu mērķu sasniegšanā. Saistībā ar minēto nepieciešamas labas zināšanas par dzīvotņu un sugu ekoloģiskajām prasībām, bet dažreiz tās joprojām nav pieejamas.

V

Kohēzijas politikā ir pilnībā integrēti dabas aizsardzības apsvērumi gan saistībā ar iespēju finansēt pasākumus *Natura 2000* teritorijās, gan saistībā ar tāda kaitējuma novēršanu attiecībā uz šīm teritorijām, ko rada ieguldījumi, kuru galvenais mērķis nav *Natura 2000* aizsardzība.

Bioloģiskās daudzveidības atjaunošana, saglabāšana un uzlabošana, tai skaitā *Natura 2000* teritorijās, ir viena no lauku attīstības apakšprioritātēm. Tādējādi šīs politikas ietvaros dalībvalstīm ir juridisks pamats un instrumenti *Natura 2000* teritoriju pārvaldības atbalstam. Lauku attīstības programmās 2014.–2020. gadam gandrīz EUR 44 miljardi no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) tika piešķirti 4. prioritātei (gandrīz 45 %), kas ietver bioloģiskās daudzveidības apakšprioritāti un kas sniedz tiešu un netiešu labumu bioloģiskajai daudzveidībai, lai gan nav iespējams norādīt precīzo *Natura 2000* pārvaldībai veltīto budžetu. Turklāt uz vairāk nekā 18 % lauksaimniecības zemes (papildus meža zemei) attiecas pārvaldības līgumi, ar ko atbalsta bioloģisko daudzveidību, lai gan nav iespējams norādīt precīzo teritoriju, uz kuru attiecas pārvaldības līgums saistībā ar *Natura 2000* pārvaldības plānu īstenošanu.

VI

Attiecībā uz Eiropas Reģionālās attīstības fondu (ERAF) un Kohēzijas fondu (KF) ziņošana par rādītājiem 2007.–2013. gada periodā nebija obligāta. Nebija pamatrādītāja (vienota rādītāja), kas saistīts ar *Natura 2000*, nebija pamatrādītāju (vienotu rādītāju) attiecībā uz rezultātiem. Attiecībā uz 2014.–2020. gada plānošanas periodu pastāv viens bioloģiskās daudzveidības rādītājs (atbalstīto dzīvotņu platība ar mērķi sasniegt labāku saglabāšanās stāvokli).

ELFLA ir īpaši rezultātu rādītāji, lai pārraudzītu *Natura 2000* atbalstītās darbības. 2007.–2013. gada *ex post* novērtējumu, kas jāiesniedz dalībvalstīm, iesniegšanas termiņš ir 2016. gada beigās, Komisija tos apkopos 2017. gadā.

ERAF, ELFLA un KF aptver lielu skaitu dažādu teritoriju. Tādējādi rādītāju skaita palielināšana attiecībā uz vienu teritoriju ietvertu līdzīgu pienākumu arī attiecībā uz citām teritorijām.

Ievads

07

Kamēr Komisija pārbauda prioritārajos rīcības plānos un finansēšanas programmās noteikto vajadzību un mērķu saskaņotību, dalībvalstis var lemt par atbilstības nodrošināšanu prioritāro rīcības plānu mērķiem, izmantojot citus fondus un līdzekļus.

Attiecībā uz kohēzijas politikas nozīmīgiem projektiem, kurus finansē ERAF vai KF, Komisija pārbauda atbilstību *Natura 2000* saistītajām prasībām pirms Komisijas lēmuma pieņemšanas par šiem projektiem.

Apsvērumi

2. izcēlums. Otrais ievilkums

Paredzams, ka partnerības un daudzlīmeņu pārvaldības koncepcijas, kas ietverta visu Eiropas strukturālo un investīciju fondu vienotajos noteikumos, ietvaros dažādu noteiktā politikā ieinteresētu dalībnieku koordinēšana kļūs par ierastu praksi. Partnerībā būtu jāietilpst attiecīgajām publiskajām iestādēm, taču partnerībai jābūt organizētai saskaņā ar dalībvalstu institucionālo un tiesisko regulējumu un valstu un reģionālo kompetenci. Šīs koncepcijas ietvaros vadošo iestāžu pienākums ir iesaistīt partnerus programmu sagatavošanā un īstenošanā. Komisija arī pieņēma Eiropas rīcības kodeksu partnerības jomā, lai veicinātu koncepcijas īstenošanu dalībvalstīs 2014.–2020. gada plānošanas periodā.

32

Attiecībā uz Polijas projektu tā nosacījuma neizpildīšana, kas projektam piemērots atbilstoši attīstības saskaņošanai, ir skaidrs ES un Polijas tiesību aktu pārkāpums. Atbilstoši Komisijai zināmajam Polijas tiesību aktos paredz pietiekamus nosacījumus šajā jomā. Jo īpaši Polijas Būvniecības likumā paredzēti konkrēti projektu veidi (jo īpaši ceļi, dzelzceļi un citi projekti, uz kuriem attiecas letekmes uz vidi novērtējuma direktīva), saistībā ar kuriem jāiegūst būves nodošanas ekspluatācijā atļauja pēc būvdarbu pabeigšanas un pirms uzbūvētās infrastruktūras darbības uzsākšanas. Tomēr Komisija apzinās, ka var būt vērojamas nepilnības īstenošanas jomā. Par gadījumiem, kad netiek ievēroti ar vidi saistītie noteikumi, var ziņot attiecīgajam vides aizsardzības reģionālajam direktorātam, kas ir atbildīgs par izpildes pasākumiem saskaņā ar Likumu par administratīvo procedūru izpildi.

36

Valodas barjera ir nenovēršama, ņemot vērā bioģeogrāfiskā procesa starpvalstu aspektu un ierobežotos pieejamos resursus, kuru dēļ sanāksmju laikā nav iespējams veikt mutisko tulkošanu.

Turklāt Komisijas dienesti ir uzaicinājuši visus šajā procesā iesaistītos dalībniekus nodrošināt īpaši nozīmīgu dokumentu (piemēram, valstu interpretācijas vadlīnijas par dzīvotņu veidiem un to saglabāšanās stāvokli) pieejamību savā valodā. Visbeidzot, tīklu veidošanas pasākumus var arī organizēt ne tikai angļu valodā, bet arī citās valodās atkarībā no iesaistītajām valstīm / iesaistītajiem reģioniem.

41

Attiecībā uz ELFLA ir pieejami dati par izdevumiem, kas attiecas uz pasākumiem, kuri īpaši vērsti uz *Natura 2000* (213. pasākums "Ar *Natura 2000* saistītie maksājumi" un 224. pasākums "Ar *Natura 2000* mežu teritorijām saistītie maksājumi"). Lai segtu ar *Natura 2000* saistītos izdevumus ar citiem pasākumiem, Komisija ir palielinājusi pārraudzības centienus attiecībā uz *Natura 2000* finansējumu 2014.–2020. gada plānošanas periodā. Konkrētāk, tiks pārraudzīti izdevumi, kas saistīti ar agrovīdēs un klimata pasākumu *Natura 2000* teritorijās.

Attiecībā uz ERAF un KF bija piešķirumi saistībā ar *Natura 2000* 51. intervences kategorijas "Bioloģiskās daudzveidības un dabas aizsardzības popularizēšana (arī *Natura 2000*)" ietvaros. Lai labāk nošķirtu *Natura 2000* paredzēto finansējumu no cita ar bioloģisko daudzveidību saistīta atbalsta, attiecībā uz 2014.–2020. gada periodu tika izveidotas divas atsevišķas kategorijas – Nr. 085 un Nr. 086.

42

Dalībvalstu varas iestādes var izvēlēties veidu, kādā to *Natura 2000* tīkls tiek pārvaldīts un finansēts.

Saglabāšanas pasākumi *Natura 2000* teritorijās parasti apvieno pienākumus un brīvprātīgus pasākumus. Pieejas izvēle ietekmē instrumentus, kurus var izmantot finansēšanai.

Atbalstu 213. un 224. pasākuma ietvaros varēja piešķirt tikai saistībā ar obligātajām prasībām, kas noteiktas pārvaldības plānos vai līdzvērtīgos instrumentos. Šādu plānu vai instrumentu neesības dēļ daudzās *Natura 2000* teritorijās nebija iespējams tajās izmantot minētos pasākumus.

Turklāt vairums dalībvalstu parasti izvēlas pārvaldīt *Natura 2000* teritorijas, pielietojot brīvprātīgo pieeju, lai gan citi rīki, piemēram, agrovīdēs pasākums, varētu būt atbilstoši. Tādējādi 214. un 224. pasākuma ierobežota izmantošana nesniedz pilnīgu priekšstatu par lauku attīstības atbalstu *Natura 2000*.

Skatīt arī atbildi par 41. punktu.

43

ERAF un KF ietvaros atbalsts *Natura 2000* un citi bioloģiskās daudzveidības / dabas aizsardzības pasākumi ir ietverti tajā pašā intervences kategorijā attiecībā uz 2007.–2013. gada periodu. Minētais ir mainījies 2014.–2020. gada periodā, kurā *Natura 2000* teritoriju atbalsts ir iekļauts atsevišķā intervences kategorijā.

Lauku attīstības kontekstā ir vairāki pasākumi, kas tieši vai netieši sniedz labumu *Natura 2000*, piemēram, augsnes aizsardzības atbalsts agrovīdēs pasākumā sniedz labumu arī bioloģiskajai daudzveidībai. *Natura 2000* paredzētā atbalsta nošķiršana no citu vides darbību finansēšanas varētu ietvert risku, ka netiktu atspoguļota daudzu pasākumu reālā daudzveidīgā ietekme. Tādēļ par 4. lauku attīstības vides prioritātes apakšdarbību grāmatvedības datiem ziņo prioritātes kopējā līmenī.

Lauku attīstības programmās 2014.–2020. gadam gandrīz EUR 44 miljardi no ELFLA (gandrīz 45 %) tika piešķirti 4. prioritātei, kas sniedz tiešu un netiešu labumu bioloģiskajai daudzveidībai, lai gan nav iespējams norādīt precīzo *Natura 2000* pārvaldībai veltīto budžetu. Turklāt uz vairāk nekā 18 % lauksaimniecības zemes (papildus meža zemei) attiecas pārvaldības līgumi, ar ko atbalsta bioloģisko daudzveidību, lai gan nav iespējams norādīt precīzo teritoriju, uz kuru attiecas pārvaldības līgums saistībā ar *Natura 2000* pārvaldības plānu īstenošanu.

Skatīt arī Komisijas atbildi par 42. punktu.

44

Komisija vēlas uzsvērt turpmāk minēto:

- saistībā ar ELFLA Komisija ir palielinājusi pārraudzības centienus attiecībā uz *Natura 2000* finansējumu 2014.–2020. gada plānošanas periodā,
- saistībā ar ERAF un KF ir pieejami dati par katru dalībvalsti attiecībā uz atbalstu, kas ERAF un KF ietvaros piešķirts bioloģiskajai daudzveidībai / dabas aizsardzībai, ietverot arī atbalstu *Natura 2000* teritorijām (sk. arī atbildi par 41. punktu).

45

Komisija apkopojā un īsumā analizēja informāciju, kas no lielākās daļas dalībvalstu saņemta iekšējo dokumentu veidā (arī izmantojot ar ārēju līgumu saistītu atbalstu).

Saistībā ar novērtējumu kontroli process netika formalizēts. Tomēr divpusējo apmaiņu (piem., finansēšanas semināros) vai *LIFE* prioritārās rīcības plānu / integrēto projektu ietvaros dalībvalstis/reģioni ir aicināti aktualizēt savus prioritārās rīcības plānus; tas jau noticis vairākās dalībvalstīs un reģionos (piem., Spānijā, Īrijā, Nīderlandē, Velsā).

49

Saistībā ar dalībvalstu izvēli atbalstīt *Natura 2000* savās darbības programmās pastāv finansējums *Natura 2000*. Tas arī atbilst 9. apsvērumam ("*Dalībvalstis ir atbildīgas par Natura 2000 teritoriju tīkla izveidi, pārvaldību un finansēšanu*").

Skatīt Komisijas atbildi par 41. un 43. punktu.

50

Tematiskā koncentrācija nenovērš ieguldījumu veikšanu vides aizsardzības jomā, tai skaitā bioloģiskās daudzveidības aizsardzības jomā, taču attīstītākos reģionos ieguldījumi bija vērsti uz citām jomām, nevis uz pamata ūdenssaimniecības un atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūru. Tādējādi vērojama līdzīga situācija saistībā ar finanšu piešķirumiem bioloģiskās daudzveidības / dabas aizsardzības pasākumiem 2014.–2020. gada plānošanas periodā (EUR 3,7 miljardi, no kuriem aptuveni EUR 1 miljards *Natura 2000* teritorijām) un 2007.–2013. gada plānošanas periodā (EUR 3,7 miljardi). Turklāt kohēzijas politikas noteikumi arī paredz, ka ilgtspējīgās attīstības principu, ietverot vides aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, horizontāli integrē līdzekļu tērēšanā. Tas nozīmē, ka 2014.–2020. gada plānošanas periodā vides apsvērumi tiks iekļauti visos ieguldījumus, kurus atbalstīs ar kohēzijas politikas līdzekļiem.

51

Skatīt Komisijas atbildi par 7. punktu.

Prioritārās rīcības plāni nebija vienīgais veids, kā nodrošināt *Natura 2000* pienācīgu ņemšanu vērā līdzfinansējuma programmās. Komisijas dienesti tam veltīja lielus centienus, neskarot prioritārās rīcības plānu ierobežojumus.

52

Turklāt pārējos ģenerāldirektorātos, piemēram, Reģionālās politikas un pilsētpolitikas ģenerāldirektorātā, arī veikta iekšējā pārbaude atbilstīgi ES vides politikai (ietverot uz partnerības nolīgumiem / darbības programmām balstītus pārskatus, kurus veic tematiskajos tīklos iesaistītie vecākie speciālisti). Vadlīnijas tika nodrošinātas arī Reģionālās politikas un pilsētpolitikas ģenerāldirektorāta ģeogrāfiskajām daļām, piemērus skatiet: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_fiche_biodiversity_n2000.pdf.

53

Komisija vēlas uzsvērt, ka laika un resursu ierobežojumu dēļ nebija iespējams izmantot strukturētu pieeju. Vides ģenerāldirektorāta izstrādāti īpaši kontrolsaraksti tika vienmēr izmantoti darbības programmu un lauku attīstības programmu novērtējumus, lai gan attiecīgās tabulas netika vienmēr aizpildītas laika un resursu ierobežojumu dēļ.

Tiek atgādināts, ka septiņas amatpersonas vai valstu eksperti īsā laika posmā novērtēja 118 lauku attīstības programmas (dažreiz katrai lauku attīstības programmai veltot tikai dažas dienas).

54

Prioritārās rīcības plānos (lai gan nevienlīdzīgā kvalitātē) pirmo reizi sniedza norādi uz *Natura 2000* finansiālajām vajadzībām. Šī informācija iepriekš nebija pieejama un bija ļoti noderīga *Natura 2000* paredzēto piešķirumu atbalstam. Turklāt prioritārās rīcības plāni nebija vienīgais veids, kā nodrošināt *Natura 2000* pienācīgu ņemšanu vērā līdzfinansējuma programmās. Komisijas dienesti tam veltīja lielus centienus, neskarot prioritārās rīcības plānu ierobežojumus.

Dalībvalstis ir elastīgas savu prioritāšu ziņā. Nav pienākuma piešķirt budžetu atbilstoši prioritārās rīcības plānā noteiktajām vajadzībām.

Turklāt attiecībā uz ELFLA ne visas dalībvalstis (vai reģioni) pietiekami popularizē *Natura 2000* īstenošanas pasākumus potenciālo saņēmēju vidū; tādēļ bieži vērojama zema pasākumu apguve. Visbeidzot, piešķirto budžetu bieži neiztērē un novirza citiem pasākumiem perioda beigās.

55

Lūdzam skatīt Komisijas atbildes par 43. un 50. punktu.

58

Tas, ka bioloģiskās daudzveidības aizsardzība un uzlabošana, tai skaitā *Natura 2000* teritorijās, ir viena no lauku attīstības apakšprioritātēm, norāda, ka šā mērķa sasniegšanas veicināšanai var izmantot jebkādu atbilstošu pasākumu. Dažiem no šiem pasākumiem ir augstāks potenciāls šajā ziņā nekā citiem, tādēļ tie var būt piemērotāki *Natura 2000* vajadzībām.

Agrovides un klimata pasākuma ietvaros var būt gan mazākas, gan mērķtiecīgākas darbības; mazākas darbības ir vispārīgākas un sniedz labumu videi kopumā, bet mērķtiecīgākas darbības ir vairāk vērstas uz konkrētu vajadzību/mērķi, piemēram, konkrētu dzīvotni vai putnu sugu. Abas šīs darbības (mazākas un mērķtiecīgākas) var nodrošināt ieguvumus vides jomā un ir iekļautas lauku attīstības programmās.

59

Tomēr neliels EZF atbalsts tika sniegts saņēmējiem, kurus ietekmēja šīs prasības, tādējādi veicinot *Natura 2000* programmu labāku sociālo akceptēšanu.

10. izcēlums. Pirmais ievilkums

Pasākuma darbības jomas ierobežojums arī bija saistīts ar lauku attīstības programmas mazāko budžetu salīdzinājumā ar 2007.–2013. gada periodu.

10. izcēlums. Otrais ievilkums

Komisija apstiprina, ka Polijai paredzētā lauku attīstības programma atbalsta tikai saimniecības, kuru platība pārsniedz 1 hektāru.

10. izcēlums. Trešais ievilkums

Rumānijai paredzētās 2007.–2013. gada lauku attīstības programmas īstenošanas laikā un 2014.–2020. gada lauku attīstības programmas apstiprināšanas laikā bija ieviests ļoti mazs skaits *Natura 2000* pārvaldības plānu. Tādējādi agrovides pasākumos, kas bija vērsti uz putnu sugām, kā minēts šajā ziņojumā, nevarēja *a priori* ņemt vērā saglabāšanas pasākumus, kuri vēl nebija noteikti. Šādu saglabāšanas pasākumu neesības dēļ agrovides pasākumi tika izstrādāti, lai nodrošinātu plašas aizsardzības shēmas nolūkā veicināt valstu, ES un starptautiskā līmenī noteiktu saglabāšanas mērķu sasniegšanu; šie mērķi uzskatāmi par *Natura 2000* pārvaldības plānu priekštečiem. Rumānija 2014.–2020. gada lauku attīstības programmās noteica, ka tad, kad tiks pieņemts lielāks skaits *Natura 2000* pārvaldības plānu, tā pārskatīs agrovides un klimata pasākumu shēmas un apsvērs *Natura 2000* atbalsta pasākuma ieviešanu.

Piedāvātās agrovides shēmas ietver (3.2. paketē "Melnpieres čakste (*Lanius Minor*) un kukaiņu piekūns (*Falco Vespertinus*)" un abos plānošanas periodos) saistības noteikt mājlopu laišanu ganībās un liekās zāles noēšanai tikai konkrētos periodos, aizliegt zemes aršanu, apstrādi un smagas mehāniskās tehnikas izmantošanu. Šādu brīvprātīgu saistību izpilde ir atkarīga no atsevišķu lauksaimnieku intereses tās ievērot.

61

Attiecībā uz Rumāniju – LIFE līdzfinansēja 4 projektus par brūno lāču saglabāšanu Rumānijā; trīs ir pabeigti, bet viens joprojām tiek īstenots. Pirmie trīs projekti bija dažāda mēroga un aptvēra dažādas darbības jomas: 1) konkrēta *Natura 2000* teritorija (*Muntii Vrancei*); 2) reģionālais līmenis, ietverot visas *Natura 2000* teritorijas no Vrančas apgabala un diviem kaimiņu apgabaliem; 3) valsts noteikumu paredzēšana attiecībā uz brūno lāču saglabāšanu (valsts līmenī apkopotī un analizēti dati). Pašreiz īstenotā LIFE13 NAT/RO/1154 mērķi ir saglabāt brūno lāču populāciju mazākā mērogā Brašovas apgabalā, un projekta darbības ir galvenokārt saistītas ar cilvēku un lāču konfliktu. Četru projektu mērogs un skartās teritorijas atšķiras, un ietvertajiem pētījumiem ir atbilstošs aptvērums.

62

Uz rezultātiem vērstas saglabāšanas darbības, piemēram, agrovides un klimata pasākuma ietvaros, ir labs piemērs rīku iekļaušanai rezultātu sasniegšanai paredzēta budžeta koncepcijā. Vairāk uzmanības tiek veltīts saņēmēju centieniem un pašu zināšanām, lai nodrošinātu plānotos rezultātus konkrētajās ekosistēmās, nevis tikai ievērotu noteikto praksi. Ja uz rezultātiem vērstas darbības ir labi izstrādātas un balstītas uz pierādījumiem un pareizi noteiktiem rādītājiem, to kontrolei jābūt vienkāršākai nekā tādu darbību kontrolei, kuras balstītas uz noteiktu pārvaldības praksi. Uz rezultātiem vērstu darbību izmaksas konceptuālajā posmā (piem., atbilstošu un skaidru rādītāju noteikšana) varētu būt augstākas nekā īstenošanas posmā.

Dalībvalstis ir piešķirušas līdzekļus uz rezultātiem vērstiem pasākumiem, kas attiecas uz *Natura 2000*.

12. izcēlums

Daži citi Vācijas reģioni iekļāva uz rezultātiem vērstas agrovides shēmas lauku attīstības programmā 2007.–2013. gada un/vai 2014.–2020. gada periodā.

63

Attiecībā uz ERAF/KF pārraudzība programmas līmenī sniegs informāciju par programmas īstenošanu un tās prioritāriem virzieniem un par jebkādiem jautājumiem, kas ietekmē programmas izpildi.

64

Attiecībā uz ERAF/KF ziņošana par rādītājiem 2007.–2013. gada periodā nebija obligāta. 2014.–2020. gada periodā kopējie rezultātu rādītāji ir ietverti regulā un jāizmanto attiecīgā gadījumā, lai apkopotu informāciju par visām programmām; ja programmas darbības neatspoguļo kopējo rezultātu rādītāju, dalībvalstīm jānosaka attiecīgais programmas rādītājs un jāziņo par to. Saistībā ar ERAF/KF rezultātu rādītāji vienmēr attiecas uz konkrētu programmu.

65

ELFLA pārraudzības rādītāji (ieguldījumi un rezultāti) nodrošina skaidru priekšstatu par to, kam tiek sniegts faktiskais atbalsts. Iepriekš minēto papildina izvērtējumi, kuri veikti par katru lauku attīstības programmu un kuru mērķis ir izvērtēt politikas efektivitāti. Dalībvalstu iesniegtos 2007.–2013. gada *ex post* novērtējumus Komisija apkopos 2017. gadā.

14. izcēlums

Skatīt Komisijas atbildi par 65. punktu.

66

Skatīt Komisijas atbildi par 65. punktu.

68

Fondu ir īpaši rezultātu rādītāji, lai pārraudzītu *Natura 2000* atbalstītās darbības. 2007.–2013. gada *ex post* novērtējumu, kas jāiesniedz dalībvalstīm, iesniegšanas termiņš ir 2016. gada beigās, Komisija tos apkopos 2017. gadā.

69

Komisija norāda, ka Dzīvotņu direktīvas ietvaros nav skaidri izteikta pienākuma izveidot pārraudzības plānu teritoriju līmenī. Tomēr tā piekrīt, ka pārraudzība teritoriju līmenī ir būtiska, lai novērtētu saglabāšanas pasākumu efektivitāti, kā arī lai izpildītu citus direktīvā noteiktos pienākumus, piemēram, pienākumu novērst dabisko dzīvotņu un sugu dzīvotņu noplicināšanos, kā arī traucējumu, kas skar sugas, kuru dēļ noteikta attiecīgā teritorija (6. panta 2. punkts).

71

Skatīt Komisijas atbildi par 69. punktu.

72

Komisija pārbauda, vai standarta datu veidlapas ir atjauninātas (ņemot vērā izmaiņas informācijā par sugām un dzīvotnēm, kuru dēļ noteikta attiecīgā teritorija) un vai teritoriju robežas ir mainītas; pārbaude notiek gan Savienības Kopienā nozīmīgu teritoriju sarakstu ikgadējās atjaunināšanas ietvaros, gan Kopienā nozīmīgu teritoriju tīkla pietiekamības novērtējuma atjaunināšanas ietvaros. Komisija plāno veikt visaptverošāku pārbaudi 2017. gadā.

78

Vienotas datu apkopošanas neesība nav būtiski svarīga, un, ņemot vērā sugu, dzīvotņu un ekoloģisko apstākļu ievērojamo daudzveidību visā ES (uz sauszemes un jūrā), ir gandrīz neiespējami (un ekoloģiskā ziņā neizpildāmi) izveidot vienotu visiem piemērotu pārraudzības metodiku; drīzāk būtiski svarīga ir zinātniski derīgu uzskaites sistēmu un pārraudzības shēmu neesība attiecībā uz daudzām sugām un dzīvotņu veidiem vairākās dalībvalstīs; ja pārraudzības metode ir zinātniski derīga un nodrošina statistiski nozīmīgus rezultātus, tad ar to pietiek, lai garantētu datu kvalitāti un salīdzināmību (piem., populācijas apjoms un tendences).

Secinājumi un ieteikumi

81

Atbilstības pārbaudes izvērtējuma rezultātā Komisija plāno 2017. gadā pieņemt rīcības plānu, lai uzlabotu dabas direktīvu īstenošanu.

1. ieteikums. Panākt pilnīgu dabas direktīvu īstenošanu

- a) Komisija atzinīgi vērtē šo ieteikumu dalībvalstīm.
- b) Komisija atzinīgi vērtē šo ieteikumu dalībvalstīm un norāda, ka ir būtiski arī pārliecināties par *Natura 2000* tīkla pilnīgu izveidi, ietverot jūras komponentu.

Komisija arī norāda, ka ir būtiski pārraudzīt saglabāšanas pasākumu īstenošanu.

- c) Komisija piekrīt ieteikumam. Tā atzīst esošās valodu barjeras, un tās mērķis ir nodrošināt vadlīniju dokumentu pieejamību visās oficiālajās valodās. Tomēr saistībā ar finanšu resursu ierobežojumiem tas ir iespējams tikai progresīvā veidā: saskaņā ar aptverto tematu dažas valodas ir prioritāras salīdzinājumā ar citām, ņemot vērā arī visplašāk lietotās valodas ES. Galvenie vadlīniju dokumenti tiek tulkoti visās oficiālajās valodās, sākot ar to izdošanas datumu. Visu dokumentu pieejamība tiek nodrošināta Komisijas tīmekļa vietnē. Tā arī ļauj uz dalībvalstīm, lai tās nodrošinātu dokumentu izplatīšanu mērķgrupām.

83

Attiecībā uz Eiropas Reģionālās attīstības fondu (ERAF) un Kohēzijas fondu (KF):

- tie piešķirumi no ERAF un KF saistībā ar *Natura 2000*, kas bija iekļauti 51. intervences kategorijā “*Bioloģiskās daudzveidības un dabas aizsardzības popularizēšana (arī Natura 2000)*” 2007.–2013. gada periodā, ir iedalīti divās atsevišķās kategorijās 2014.–2020. gada plānošanas periodā, lai labāk nošķirtu *Natura 2000* paredzēto finansējumu no cita ar bioloģisko daudzveidību saistīta atbalsta,
- lielākā daļa dalībvalstu ERAF un KF atbalstu piešķir *Natura 2000* teritorijām un kopumā bioloģiskās daudzveidības / dabas aizsardzības pasākumiem,
- ir pieejami dati par katru dalībvalsti attiecībā uz atbalstu, kas ERAF un KF ietvaros piešķirts bioloģiskajai daudzveidībai / dabas aizsardzībai, ietverot arī atbalstu *Natura 2000* teritorijām (sk. arī atbildi par 41. punktu).

Lauku attīstības programmās 2014.–2020. gadam gandrīz EUR 44 miljardi no ELFLA (aptuveni 45 %) tika piešķirti 4. prioritātei, kas ietver bioloģiskās daudzveidības apakšprioritāti un kas sniedz tiešu un netiešu labumu bioloģiskajai daudzveidībai, lai gan nav iespējams norādīt precīzo *Natura 2000* pārvaldībai veltīto budžetu. Turklāt uz vairāk nekā 18 % lauksaimniecības zemes (papildus meža zemei) attiecas pārvaldības līgumi, ar ko atbalsta bioloģisko daudzveidību, lai gan nav iespējams norādīt precīzo teritoriju, uz kuru attiecas pārvaldības līgums saistībā ar *Natura 2000* pārvaldības plānu īstenošanu.

2. ieteikums. *Natura 2000* finansēšana un izmaksu uzskaitē

- Komisija atzinīgi vērtē šo ieteikumu dalībvalstīm.
- Komisija atzinīgi vērtē šo ieteikumu dalībvalstīm.
- Komisija atzinīgi vērtē šo ieteikumu dalībvalstīm un norāda, ka ir būtiski arī nodrošināt *Natura 2000* atbilstošu finansējumu, lai tas atbilstu pieejamajam ES finansējumam.
- Komisija piekrīt ieteikumam. Tomēr tas neskar to gaidāmo diskusiju rezultātus, kas attiecas uz nākamo plānošanas periodu.

3. ieteikums. Ar *Natura 2000* sasniegto rezultātu mērīšana

- Komisija atzinīgi vērtē šo ieteikumu dalībvalstīm.
- Komisija piekrīt ieteikumam.

Tomēr tas neskar to gaidāmo diskusiju rezultātus, kas attiecas uz nākamo plānošanas periodu. Komisija apsvērs esošo rādītāju uzlabošanu un iespēju izveidot jaunus rādītājus attiecīgos gadījumos.

- Komisija atzinīgi vērtē šo ieteikumu dalībvalstīm.

KĀ PASŪTĪT ES IZDEVUMUS

Bezmaksas izdevumi

- Viens eksemplārs:
ar *EU Bookshop* starpniecību (<http://bookshop.europa.eu>).
- Vairāk nekā viens eksemplārs vai plakāti/kartes:
Eiropas Savienības pārstāvniecībās
(http://ec.europa.eu/represent_lv.htm),
Eiropas Savienības delegācijās valstīs, kas nav ES dalībvalstis
(http://eeas.europa.eu/delegations/index_lv.htm),
ar *Europe Direct* dienesta starpniecību
(http://europa.eu/contact/index_lv.htm)
vai piezvanot uz tālruņa numuru 00 800 6 7 8 9 10 11 (zvanišana bez maksas no jebkuras vietas Eiropas Savienībā) (*).

(*) Informāciju sniedz bez maksas, tāpat arī lielākā daļa zvanu ir bezmaksas (izņemot dažus operatorus, viesnīcas vai taksofonus).

Maksas izdevumi

- Ar *EU Bookshop* starpniecību (<http://bookshop.europa.eu>).

Notikums	Datums
Revīzijas plāna pieņemšana / revīzijas sākums	15.7.2015.
Ziņojuma projekta oficiāla nosūtīšana Komisijai (vai citai revidējamai vienībai)	9.11.2016.
Galīgā ziņojuma pieņemšana pēc pretrunu procedūras	11.1.2017.
Komisijas (vai citas revidējamās vienības) oficiālās atbildes saņemtas visās valodās	10.2.2017.

Natura 2000 tiks ir svarīgs elements ES stratēģijā bioloģiskās daudzveidības izzušanas apturēšanai. Tikls aptver tūkstošiem teritoriju, kurās aizsargā dažādas dabiskās dzīvotnes un sugas visā ES. Revīzijā tika atzīta **Natura 2000** lielā nozīme bioloģiskās daudzveidības aizsardzībā, tomēr mēs konstatējām, ka ir vajadzīga ievērojama tālākvirzība, lai sasniegtu ES vērienīgos mērķus aizsargāt bioloģisko daudzveidību. Dalībvalstis nebija tiklu pietiekami labi pārvaldījušas, ES finansējums nebija labi mobilizēts un trūka visaptverošas informācijas par tā efektivitāti. Tāpēc Palāta sniedz vairākus ieteikumus, kuru mērķis ir tīkla pilnīga īstenošana, skaidrāka finansēšanas sistēma un rezultātu izmērīšana.

4
1977 - 2017

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

Publikāciju birojs